

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I N F O R M A C I J A

**O BANKARSKOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
stanje 31. 12. 2002.**

Sarajevo, ožujak 2003.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sustavu Federacije BiH (stanje 31. prosinca 2002. godine po konačnim nerevidiranim podacima) na osnovi izvještaja banaka te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site financijske analize).

U V O D	3
II. REFORMA BANKARSKOG SUSTAVA	4
PRETPOSTAVKE REFORME	4
PRIVATIZACIJA I RESTRUKTURIRANJE	5
AGENCIJA ZA BANKARSTVO	5
BANKARSKA SUPERVIZIJA	5
OSNOVNA (BAZELSKA) NAČELA ZA EFEKTIVNU SUPERVIZIJU BANAKA I NJIHOVA PRIMJENA U FBIH	6
III. POSLOVNE PERFORMANCE BANAKA U FEDERACIJI BIH	11
1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1. Dozvole za osnivanje i rad banaka, suglasnosti i odobrenja	11
1.2. Struktura vlasništva	11
1.3. Kadrovi	13
2. FINACIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilanca stanja	15
2.1.1. Pasiva (Obveze i kapital)	18
2.1.2. Aktiva i kvaliteta aktive	20
2.1.3. Kapital – snaga i adekvatnost	25
2.2. Profitabilnost	27
IV. ZAKLJUČAK	30
P R I L O Z I	33

I. UVOD

Protekle godinu u bankarskom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine obilježili su daljnji rast, konsolidacija i stabilizacija sustava, zaoštavanje konkurencije, ponuda novih proizvoda i usluga i usvajanje izmjena i dopuna pravne regulative. Najkraće rečeno, tranzicija je u završnoj fazi. U narednom razdoblju može se očekivati sve potpunija primjena međunarodnih standarda u poslovanju i kreiranje ozračja koje podrazumijeva suvremeno tržište.

Prema dostavljenim nerevidiranim bilancama stanja, na isteku prošle godine ukupna bilančna suma banaka u Federaciji BiH iznosila je 4,6 milijardi konvertibilnih maraka, što je za 828 milijuna ili 22% više nego na isteku 2001. godine. Zadovoljavajuća stopa rasta sustava ostvarena je zahvaljujući isključivo ekspanziji privatnog bankarstva. U bankama u privatnom vlasništvu ostvaren je rast aktive od 25% uz istodobni pad sredstava u državnim bankama od 9%. Iz drugog kuta promatrano, rast bilančnog iznosa je posljedica povećanja depozitnih potencijala za 628 milijuna ili 22% i, što je posebno značajno, povećanja kapitala za 124 milijuna ili za 25%. Pritom, u novcu je uplaćeno 114,3 milijuna KM od čega je 110 milijuna stiglo od stranih investitora. Dio tih sredstava iskorišten je za pokrivanje ranijih (83,7 milijuna) gubitaka, čime su nepokriveni gubici u sustavu svedeni s 93 na 9,3 milijuna KM, odnosno smanjeni za 90%, ne računajući gubitke iz 2002. godine.

Na razini bankarskog sustava, koji je činilo 29 banaka, ostvaren je pozitivan finansijski rezultat. Prema izvještajima banaka, njih 20. su prošlu godinu okončale sa dobitkom od 39,7 milijuna konvertibilnih maraka, a osam je iskazalo gubitak od 22,3 milijuna KM. Dakle, na razini sustava ostvarena je dobit od 17,4 milijuna KM. Ovi pokazatelji ne obuhvaćaju Hercegovačku banku, u koju je privremenu upravu uveo Visoki predstavnik.

Iako ročna struktura depozita još uvijek ne zadovoljava (75,9% je kratkoročnih), posebno u usporedbi s ročnom strukturom kredita, bitno je naglasiti da se kontinuirano mijenja u korist dugoročnih tako da su oni u ukupnim depozitima povećali sudjelovanje s 9,5% (2000. godine) na 14,7% (2001. godine) da bi u 2002. godini dostigli sudjelovanje od 24,1%. Udio depozita u ukupnoj pasivi iznosi 76,8%, po čemu se naše banke približavaju svjetskim prosjecima koji se kreću oko 80%.

Nakon buma u 2001. godini, štednja stanovništva nastavila je rast i u 2002. godini. Ukupni ulazi koje su građani povjerali bankama dostigli su iznos od 1,44 milijarde KM, što je za 10% više nego na kraju 2001. godine, a u usporedbi s 2000. godinom štednja je više nego utrostručena!

Kreditni portfelji banaka povećani su tijekom prošle godine za 967 milijuna KM ili za 56%. Težište aktivnosti premješteno je na kreditne poslove sa stanovništvom. U tom sektoru povećanje je 637 milijuna KM ili 102%. Kod privatnih poduzeća rast je 40% ili 308 milijuna KM. Prisutna je ročna neusklađenost izvora i plasmana, što se može negativno odraziti na likvidnost banaka u narednom razdoblju.

Uz zadovoljavajuće finansijske pokazatelje prošlu godinu u bankarskom sektoru obilježili su daljnja konsolidacija i stabilizacija sustava. Nakon burnih promjena u prethodnim godinama u prošloj nije bilo povoda ni potrebe za uvođenje privremene uprave u bilo koju banku. Otvoren je jedan proces likvidacije (ICB) i to na zahtjev vlasnika banke. Obveza osiguranja cenzusa od 15 milijuna KM uplaćenog dioničkog kapitala ispunjena je uspješno. Većina banaka pravodobno je osigurala vlastitu dokapitalizaciju, a u funkciji rješavanja ovog problema došlo je do međusobnih spajanja ili pripajanja u kojim je sudjelovalo 10 banaka čime je učinjen još jedan korak u okrupnjavanju dijelova sustava.

Premda je u prošloj godini došlo do jačanja kapitalne osnove banaka, evidentno je da se u ovom segmentu još uvijek kriju i slabosti koje mogu bitno utjecati na sigurnost pojedinih banaka i sustava u cjelini. Kapitaliziranost banaka (odnos kapitala i aktive) je u opadanju. Sa 16,2% u 2001. smanjena je na 15,4% u 2002. godini. Usporedno, stopa adekvatnosti kapitala u sustavu pada – od 26,3 u 2000. godini smanjena je u 2001. na 22,4 da bi u prošloj godini spala na 19,8%. U biti, rast kapitala, posebno u najvećim bankama, nije pratio rast rizične aktive. FBA će, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, poduzimati mjere da se ova slabost što prije otklanja.

Značajni rezultati postignuti su i u uvođenju novih bankarskih proizvoda. To se, posebno, odnosi na kartičarsko poslovanje. Šest banaka iz Federacije BiH je formiralo vlastiti procesni centar i već su izdale preko 11.000 domaćih kartica. Istodobno, 12 banaka izdaje internacionalne debitne i kreditne kartice.

Daljnjem širenju ove vrste bezgotovinskog plaćanja punu pozornost trebaju posvetiti banke, ali i ostale institucije sustava.

Jedan broj banaka, za sada u skromnom obujmu, krenuo je s elektronskim bankarstvom, najavljuje se uvođenje SMS bankarstva, mreža bankomata je u fazi širenja, ali još nije dovoljno razučena, uvodi se namjenska štednja za stambeno kreditiranje itd.

Banke su uspješno i u kratkom roku preuzele kompletan unutarnji platni promet koji se sada odvija bez ikakvih problema. Međutim, to je donijelo i naglašenu opasnost da postanu «sudionici» pranja novca i financiranja terorizma. Pokušaji te vrste su registrirani kao pojava na čijem otklanjanju banke poduzimaju određene mjere. Kao nadzorna institucija, FBA je surađivala s bankama na sprječavanju pranja novca i financiranju terorizma i koordinirano djelovala zajedno s Financijskom policijom, MUP-om, Poreznom upravom, Tužiteljstvom... Na osnovi obavljenih 12 namjenskih kontrola u bankama i njihovim alociranim dijelovima i nalaza u redovnim kontrolama, FBA je nalagala poduzimanje mjera za otklanjanje utvrđenih slabosti i propusta i/ili izricala sankcije, odnosno podnosila prijave mjerodavnim organima.

Donošenjem, u kolovozu prošle godine, Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bankama nastavljen je kontinuitet reformi: pooštrena su opreznosna načela poslovanja, osigurana odgovarajuća zaštita javnih sredstava, uvedene nove obveze u sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma itd. Na osnovi ovakvih izmjena i dopuna, FBA je u zakonskom roku (do 24. XII 2002.) donijela nove, odnosno uskladila sa Zakonom ranije propise iz domene njezinih ovlaštenja.

II. REFORMA BANKARSKOG SUSTAVA

Kao ključni činitelj financijske stabilnosti u svakoj zemlji i jedan od bitnih preduvjeta uspješnosti ukupnih ekonomskih reformi, stabilnost i snaga bankarskog sektora postavljeni su kao ciljevi reforme i restrukturiranja bankarskog sektora u Federaciji BiH. Za takve planove, polazište je bilo:

- eliminiranje problema naslijeđenih iz prethodnog sustava i izazvanih ratnim djelovanjima,
- transformacija vlasništva kroz privatizaciju kapitala u državnim bankama i njegovu prodaju u pretežno privatnim bankama,
- privlačenje stranih investitora i zaoštavanje konkurencije,
- poboljšanje efikasnosti i racionalnosti bankarskog poslovanja, jačanje kapitalne osnove, uvođenje međunarodnih standarda i novih proizvoda, prihvatanje svjetskih obrazaca organizacije, poslovanja i supervizije.

1. PRETPOSTAVKE REFORME

Težinu naslijeđenih problema možda najbolje ilustrira podatak da je na početku reformi negativni neto kapital u bankama iznosio oko četiri milijarde konvertibilnih maraka. Kad se tome doda neodgovarajuća, socijalistička i nedostatna zakonska regulativa, utjecaj države, nepostojanje tržišta, malobrojnost kadrova i drugi nedostaci, dobiva se slika kompleksnosti procesa i njegova vremenska zahtjevnost.

Nakon pet godina opća je ocjena da su ostvareni bitni pomaci i postignuti značajni rezultati. Neto kapital u bankama danas je pozitivan i dostigao je iznos od 697 milijuna konvertibilnih maraka. Došlo je do stabilizacije sustava, okrupnjavanja i jačanja banaka. Stvoren je zakonski okvir i kreirana podzakonska regulativa koja nagovještava da se u bankarskom sektoru iz tranzicijske prelazi u fazu stvaranja pravog tržišnog ozračja.

Na žalost, uspješnu transformaciju u bankarstvu ne prate promjene u drugim sektorima, posebno u realnom sektoru koji stagnira, što bi, ne dođe li do ubrzanije provedbe reformi, moglo biti kočnica daljnjeg razvoja bankarstva. Uz to, novi pomaci uvjetovani su osiguranjem primjerenog prilagođavanja zakonske regulative, prvenstveno uvođenjem adekvatnih procedura za donošenje presuda i realizaciju izvršnih sudskih postupaka, odnosno poboljšanje pravne zaštite povjeritelja.

2. PRIVATIZACIJA I RESTRUKTURIRANJE

Privatizacija banaka trebala bi biti okončana u 2003. godini bilo promjenom titulara kapitala bilo likvidacijom.

Izvjesno je da će se broj banaka u Federaciji BiH i dalje smanjivati, premda će taj proces teći sporije u odnosu na prethodno razdoblje. Obveznost osiguravanja novog cenzusa od 15 milijuna KM uplaćenog dioničkog i neto kapitala dovela je u prošloj godini do više međusobnih spajanja i pripajanja banaka – Vakufska i Depozitna, Central profit i Travnička, Raiffeisen BH i Raiffeisen HPB, ABS i Šeh-in, Gospodarska Sarajevo i LT Komercijalna Livno.

Promatrano po veličini aktive, došlo je do temeljitih promjena u sustavu. Samo u dvije najveće banke, čija je aktiva preko 500 milijuna, koncentrirano je 35,9% aktive sustava. U naredne tri banke, koje raspolažu imovinom između 300 i 500 milijuna, nalazi se sljedećih 25,5% ukupne aktive. Na drugoj strani, u Federaciji BiH osam banaka imalo je aktivu manju od 50 milijuna KM. Strani investitori vlasnici su 67,3% dioničkog kapitala u sustavu.

3. AGENCIJA ZA BANKARSTVO

Agencija za bankarstvo FBiH, kao neovisna i samostalna institucija za nadzor i licenciranje banaka, osnovana je krajem 1996. godine i njezin rad od početka je usmjeren na stvaranje jakog i stabilnog bankarskog sustava, tržišno orijentiranog i oslonjenog na međunarodne standarde poslovanja i supervizije (nadzora) banaka. Zakonom o Agenciji utvrđeni su njezini osnovni zadaci koji se, u najkraćem, svode na izdavanje dozvola za osnivanje i rad banaka, donošenje podzakonskih akata, nadziranje rada banaka i poduzimanje mjera u skladu sa Zakonom, što uključuje i uvođenje postupaka privremene uprave i likvidacije banaka, odnosno iniciranje postupaka stečaja nad bankama.

U provedbi reformi u bankarstvu Agencija je davala puni doprinos, iako je, nerijetko, bilo nerazumijevanja za mjere koje je poduzimala.

S osnovnim ciljem da zaštiti novac i interese deponenata, Agencija za bankarstvo FBiH je u razdoblju od svog osnivanja do kraja 2002. godine, kao mjeru uvela postupke privremene uprave u 19 banaka, a u jednu Visoki predstavnik. Od toga su tri još u tijeku. Privremena uprava u tri slučaja uspješno je okončana pripajanjem drugoj banci, postupak likvidacije je otvoren u 8 banaka, od čega su dva završena bez posljedica za deponente i dioničare, a jedan pripajanjem drugoj banci. Za šest banaka je kod mjerodavnih sudova potaknut postupak stečaja, što su sudovi i prihvatili, pa su postupci u tijeku. U tijeku je likvidacija četiri banke. Tijekom 2002. godine nije uvedena ni jedna privremena uprava, a proces likvidacije otvoren je u jednoj banci na zahtjev njezinih vlasnika.

Svjetsko iskustvo i pravilo da se banke najčešće ruše “iznutra” potvrđeno je i u primjerima iz Federacije BiH. Analize obavljene tijekom i nakon privremenih uprava i postupaka likvidacije pokazuju da su glavni uzroci problema u tim bankama poslovanje s povezanim osobama, nepridržavanje zakonskih i propisa koje donosi FBA i kriminal. Odgovornost za to je na menadžmentima i organima upravljanja banaka.

4. BANKARSKA SUPERVIZIJA

Bazelski komitet za superviziju banaka još od 1975. godine proučava načine i donosi mjere kojim bi se pojačala financijska stabilnost u cijelom svijetu.

S ciljem da promovira i osigura cjelokupnu makroekonomsku i financijsku stabilnost, Bazelski komitet je 1997. godine usvojio dvadeset i pet osnovnih načela koja se moraju poštivati kako bi supervizorski sustav bio učinkovit.

Načela su minimalni zahtjevi koje treba ispuniti i u mnogim slučajevima nužno ih je dopuniti drugim mjerama kako bi se zadovoljili specifični uvjeti ili regulirali rizici u financijskim sustavima pojedinih zemalja. Načela se odnose na preduvjete za efikasnu superviziju banaka, izdavanje dozvola, opreznosne propise i zahtjeve, metode za stalnu superviziju banaka, nužne informacije, ovlasti supervizora i prekogranično bankarstvo.

Iako su u određenoj mjeri prilagođeni realnim uvjetima u našoj zemlji, zakonski i podzakonski okvir za poslovanje banaka u Federaciji BiH najvećim dijelom su konzistentni međunarodnim standardima. Neosporno, stupanj usuglašenosti ovdašnje regulative s Bazelskim načelima bit će u narednom razdoblju povećan, tim prije što je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o bankama iz kolovoza 2002. godine normirano (članak 69.) da “Propisi koje donosi Agencija... zasnivaju se na osnovnim načelima za superviziju banaka koje objavljuje Bazelski komitet za superviziju banaka.

5. OSNOVNA (BAZELSKA) NAČELA ZA EFEKTIVNU SUPERVIZIJU BANAKA I NJIHOVA PRIMJENA U FEDERACIJI BiH

Preduvjeti za efektivnu superviziju

Načelo 1: Efikasan sustav supervizije banaka će imati jasne odgovornosti i ciljeve za svaku agenciju uključenu u superviziju banaka. Svaka takva agencija treba imati radnu nezavisnost i adekvatna sredstva. Nuždan je i odgovarajući zakonski okvir za superviziju banaka, uključujući odluke vezane za dozvole bankarskim organizacijama i njihovu stalnu superviziju; ovlaštenja da se osigura poštivanje zakona kao i briga o sigurnosti i solidnosti i zakonska zaštita supervizora. Treba osigurati i aranžmane za razmjenu informacija među supervizorima i zaštitu povjerljivosti takvih informacija.

Primjena: Načelo se sastoji se od šest dijelova. Može se ocijeniti da je regulativa u FBiH, promatrajući po spomenutim dijelovima, usklađena i primjenjivana u duhu ovog načela. Funkcija supervizije ima jasno određene uloge i dužnosti. Donesen je zakonski okvir koji omogućava postojanje nezavisne i samofinancirajuće Agencije. Potpuna usuglašenost s Bazelskim načelima postignuta je tijekom 2002. godine, kada je Visoki predstavnik donio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za bankarstvo FBiH kojim je reguliran “ograničeni imunitet” FBA, njezina Upravnog odbora i njezinih uposlenika. U okruženju nije izgrađeno jasno shvaćanje mjesta i uloge FBA pa se smatra da ni jedna banka ne bi smjela propasti ukoliko FBA efikasno radi. Osnovna načela navode da banke mogu propasti bez obzira na stupanj supervizije. Odgovornost za poslovne rezultate banke je isključivo na njezinu rukovodstvu, a rizici su na komitentima koji sami biraju banku kojoj će povjeriti svoje depozite.

Izdavanje dozvola i vlasničke strukture

Načelo 2: Jasno moraju biti definirane aktivnosti dopuštene institucijama kao što su banke koje imaju licencu i koje su predmet supervizije, a upotreba riječi “banka” u nazivu treba biti kontrolirana koliko je to moguće.

Primjena: Zakon o bankama definiše aktivnosti banaka i ograničenja upotrebe riječi “banka”. Regulativa u potpunosti usklađena s ovim načelom.

Načelo 3: Organ ovlašten za izdavanje dozvola (licenci) mora uspostaviti kriterije i odbaciti zahtjeve institucija koje ne zadovoljavaju te kriterije. U procesu izdavanja dozvola nužno je, kao minimum, ustanoviti ocjenu vlasničke strukture bankarske organizacije, članova uprave, operativnog plana i interne kontrole, projekcije financijskog stanja, uključujući kapitalnu osnovu. Kada je predloženi vlasnik ili matična organizacija inozemna, nužno je dobiti prethodni pristanak iz zemlje podrijetla.

Primjena: U skladu sa Zakonom o bankama, FBA ima pravo uspostavljanja kriterija i odbijanja zahtjeva za osnivanje banaka. Donijela je Naputak za licenciranje i druge suglasnosti Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine. Naputak je u potpunosti usuglašen s ovim načelom i dosljedno se primjenjuje.

Načelo 4: Supervizori banaka moraju biti ovlašteni da ispituju i odbiju bilo kakav prijedlog da se izvrši transfer značajnog vlasničkog udjela ili većinskog sudjelovanja u postojećim bankama na druge (nove) osobe.

- Primjena:** Prema Zakonu, značajno vlasničko pravo u banci preko 10, 33, 50 i 66,7 % ne može se steći ili povećati bez odobrenja FBA koja ima dovoljne ovlasti i utvrdila je procedure potrebne za provedbu Zakona i načela, što je normirano i posebnim Naputkom koje se striktno primjenjuje.
- Načelo 5:** Supervizori banaka moraju biti ovlašteni postaviti kriterije za preispitivanje velikih akvizicija i investicija od strane banaka te osigurati da podružnice ili strukture banke ne izlože banku nepotrebnom riziku ili da ne ugroze učinkovitu superviziju.
- Primjena:** Zakonom o bankama i odlukama FBA načelo je razrađeno, a regulativa i praksa usklađeni s njim.

Opreznosni propisi i zahtjevi

- Načelo 6:** Supervizori banaka moraju postaviti razuman, odgovarajući minimum obveznog adekvatnog kapitala za sve banke. Taj zahtjev mora odražavati rizike koje banke preuzimaju i mora definirati komponente kapitala, imajući na umu njihovu sposobnost da apsorbiraju gubitke. Za banke koje su aktivne na međunarodnom polju ovaj obvezni kapital ne smije biti manji od onog koji je utvrđen bazelskim aktom o kapitalu i amandmanima na taj dokument.
- Primjena:** Zakonom i Odlukom FBA o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka definirane su komponente kapitala i način kako se njime upravlja. Zahtjevi su, općenito, konzistentni s Bazelskim načelima, ali nedostaje korelacija u odnosu na tržište, likvidnost i devizne rizike. Regulativa je, najvećim dijelom, usklađena s načelom. U tijeku su aktivnosti na dogradnji regulative kako bi načelo, u cjelini, bilo poštovano.
- Načelo 7:** Esencijalni dio bilo kog sustava supervizije jest procjena politika, prakse i procedura vezanih za davanje kredita i investiranje te aktivno upravljanje kreditnim i investicijskim portfolijima.
- Primjena:** Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive i Odluka o minimalnim standardima interne i eksterne revizije, koje je donijela FBA, najkompleksniji su propisi kojim je detaljno razrađena klasifikacija aktive polazeći od kvalitete kolaterala kao ključnog elementa. Ovim odlukama banke se obvezuju na reviziju svih područja rizika i upravo na tom planu su prisutni problemi. S jedne strane, nije rijetkost da interni revizori nisu neovisni u radu (pod utjecajem su članova upravnih odbora ili rukovodstva banke) pa u nekim slučajevima banke imaju dobre politike, ali ih ne poštuju. S druge strane, događa se da i eksterne revizorske kuće ne obave korektno svoj posao. Iako postoje dobri regulatorni okviri za procjenu kreditnog i investicijskog rizika, problem je u njihovu poštivanju. Može se reći da je praksa prilično neusklađena s načelom 7. FBA će pratiti rad internih kontrola i eksternih revizora i, po potrebi, poduzimati odgovarajuće mjere.
- Načelo 8:** Supervizori banaka moraju biti uvjereni da su banke uspostavile i da slijede adekvatne politike, prakse i procedure za procjenu kvalitete aktive i da adekvatno usklađuju kreditne gubitke i rezerve za njih.
- Primjena:** Uspostavljeni su regulatorni okviri za adekvatne politike, prakse i procedure u bankama. S tog stajališta, u velikoj mjeri postoji usklađenost s načelom. Problem je u ostvarenju: banke ne slijede u potpunosti zakone i odluke, prisutna su kadrovska ograničenja, transakcije s povezanim osobama i druge kritične situacije koje sužavaju prostor za rješavanje slabosti u bankama. U proteklom razdoblju FBA je provodila agresivniju primjenu ovlasti i sankcioniranje u ovim područjima, što će se nastaviti do potpune primjene načela.
- Načelo 9:** Supervizori banaka moraju biti uvjereni da banke imaju sustave za informiranje uprave i rukovodstva koji im omogućavaju identificirati koncentracije unutar portfolija. Supervizori moraju uspostaviti opreznosne limite kako bi ograničili izlaganje banke pojedinačnim dužnicima ili skupinama povezanih dužnika.

- Primjena:** Polazeći od normi koje je utvrdio Zakon, Odluka FBA o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika detaljno propisuje ograničenja izloženosti kreditnom riziku i definira osobe povezane s bankom. FBA inzistira na primjeni Odluke, iako u bankama postoje primjedbe na definiciju povezanih osoba (smatraju da je preširoka) utvrđenu Izmenama i dopunama Zakona o bankama i primijenjenu u Odluci.
- Načelo 10:** Kako bi se spriječile zloporabe do kojih dolazi zbog kreditiranja povezanih osoba, supervizori banaka moraju ustanoviti zahtjeve koji nalažu bankama da pri kreditiranju povezanih kompanija i pojedinaca poštuju propisana ograničenja, da se ovakvo kreditiranje efikasno nadzire te da se poduzimaju i drugi koraci kako bi se kontrolirali ili smanjili ovakvi rizici.
- Primjena:** Primjena postojećih odredaba Zakona i propisa FBA je dovoljna da se spriječe zloporabe u kreditiranju povezanih osoba. Međutim, još uvijek postoji nedostatak osnovne kreditne kulture i vjerovanje dioničara da je banka organizirana prvenstveno da zadovoljava njihove potrebe. U pravilu, ovakve situacije završavaju privremenom upravom, likvidacijom ili stečajem banaka. Da bi se osigurala potpuna usklađenost, trebalo bi pojačati frekvencije kontrole kod banaka kod kojih je ova pojava izražena.
- Načelo 11:** Supervizori banaka moraju biti uvjereni da banke imaju adekvatne politike i procedure za identifikaciju, nadzor i kontrolu rizika zemlje i rizika transfera u aktivnostima međunarodnog kreditiranja i investicija te za održavanje odgovarajućih rezervi za ove rizike.
- Primjena:** Zakon o bankama ne navodi detaljno što je to rizik zemlje. Jedino ograničenje sadržano je u Odluci FBA o minimumu standarda za upravljanje deviznim rizikom. Ne postoji redovni proces za procjenu rizika zemlje. Iako, za sada, u Federaciji nema banaka koje u značajnijem obujmu plasiraju kredite ili investiraju izvan zemlje, potrebno je postupno stvarati odgovarajuću regulative za budućnost, na čemu FBA radi.
- Načelo 12:** Supervizori banaka moraju biti uvjereni da su banke uspostavile sustav koji točno mjeri, nadzire i adekvatno kontrolira tržišne rizike. Supervizori trebaju imati ovlasti nametati određena ograničenja i/ili određene zahtjeve za kapitalom kod izloženosti tržišnom riziku, kada je to opravdano.
- Primjena:** Ni u Zakonu o bankama ni u odlukama FBA ne uzimaju se u obzir svi aspekti tržišnog rizika, odnosno rizika koji se veže za poslovanje vrijednosnim papirima i financijskim derivatima. Ne postoje eksplicitni zahtjevi za banke da kreiraju politike i procedure za identifikaciju, mjerenje, nadziranje i kontrolu tržišnog rizika, odvojeno od deviznog rizika. Izmenama i dopunama Zakona o bankama i odgovarajućom Odlukom FBA otvorena je mogućnost nametanja određenih ograničenja kao i postavljanje oštrijih zahtjeva za kapital kada se ocijeni da to zahtijeva razina izloženosti rizicima. Treba uzeti u obzir da je naše financijsko tržište tek u začetku, ali je prijeko potrebno raditi na dodatnoj regulativi i pripremati se za budućnost.
- Načelo 13:** Supervizori banaka moraju biti uvjereni da banke imaju sveobuhvatne procedure upravljanja rizikom (uključujući odgovarajući nadzor od strane odbora i viših direktora) kako bi identificirale, mjerile i kontrolirale sve druge bitne rizike i, kada je to potrebno, držale kapital za te rizike.
- Primjena:** Kako su do sada u bankarskom sustavu dominirali tradicionalni rizici, FBA se, prvenstveno, bavila kreditnim rizikom, pronevjerama i zloporabama povezanih osoba, što, uglavnom, podrazumijeva kreditne funkcije. Gubici, međutim, mogu nastati i u netradicionalnim područjima, što će s razvojem bankarstva biti sve prisutnije. Mora se osigurati upravljanje rizikom u svim područjima djelovanja institucija pod nadzorom. FBA će pripremiti posebnu odluku o tome.
- Načelo 14:** Supervizori banaka moraju biti uvjereni da banke imaju interne kontrole adekvatne prirodi i stupnju njihova poslovanja. Ove kontrole treba da uključe: jasne aranžmane za prijenos ovlaštenja i odgovornosti; odvajanje od funkcija koje stvaraju obveze za banku, isplaćivanja bankovnih sredstava i računovodstva aktive i pasive; usklađivanje ovih procesa; sigurno čuvanje imovine i odgovarajuća neovisna interna ili eksterna revizija i funkcije usklađenosti da bi se testiralo praćenje ovih kontrola kao i primjenjivanje zakona i propisa.

Primjena: Interna kontrola i revizija funkcionira u svim bankama, ali je, nerijetko, pod utjecajem rukovodstva banke. U skladu sa Zakonom, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima interne kontrole u bankama i Odluku o minimalnim standardima interne i eksterne revizije u bankama. FBA će pratiti primjenu ovih odluka i poduzimati odgovarajuće mjere.

Načelo 15: Supervizori banaka moraju odrediti da banke imaju adekvatne politike, prakse i procedure, uključujući striktna pravila “poznavanja komitenta”, koji treba da promoviraju visoke profesionalne i etičke standarde u financijskom sektoru i da spriječe namjerno ili nenamjerno iskorištavanje banke od strane kriminalnih činitelja.

Primjena: FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, što u osnovi čini pravilo “poznavanja komitenta”. Banke su počele primjenjivati ovu Odluku, a kontrolorima FBA je nužna posebna obuka i nova znanja za otkrivanje financijskog kriminala. Mada je FBA surađivala s drugim institucijama i pomagala u poduzimanju mjera da se bankarski sustav ne koristi za pranje novca i druge kriminalne aktivnosti, zbog sporosti i slabosti postupaka kaznenoga gonjenja ti naponi davali su samo djelomične rezultate. Tim prije što, donedavno, u Federaciji BiH “pranje novca” čak nije bilo kazneno djelo. Mora se dodatno dograditi zakonska regulativa i dalje raditi na osposobljavanju kontrolora.

Metoda stalnog nadzora banaka

Načelo 16: Efikasan sustav supervizije banaka treba se sastojati od određenih oblika nadzora na licu mjesta (on – site) i na osnovi izvještaja (off – site).

Primjena: Prisutne su obje forme supervizije (on – site i off – site) čije su aktivnosti koordinirane. FBA je razradila procedure za procjenu rizika u bankama koji su potpuno u skladu s ovim načelom.

Načelo 17: Supervizori banaka moraju redovno održavati kontakte s rukovodstvom banke i dobro poznavati funkcioniranje institucije.

Primjena: FBA održava kontakt s bankama, ali nema program sastanaka s njima. Osnivanje Udruženja banaka otvara mogućnost efikasnije i kvalitetnije komunikacije. Na žalost, FBA je bila preokupirana naslijeđenim problemima pa je u proteklom razdoblju bila pretežno angažirana na provedbi privremenih uprava, praćenju realizacije izdanih naloga, procesima likvidacije i sl. Smanjenje broja banaka, odnosno “eliminiranje” iz sustava problematičnih institucija i formiranje Udruženje banaka osiguravaju bitan preduvjet dosljednije primjene ovog načela.

Načelo 18: Supervizori banaka moraju imati instrumente za prikupljanje, pregled i analiziranje izvještaja i statističkih podataka banaka na pojedinačnim i konsolidiranim osnovama.

Primjena: Informacije koje prikuplja FBA su u ostalim područjima dovoljne i potpune izuzev za oblast kontrole konsolidiranih bilanci. U prvom polugodištu 2003. godine ovo će biti u potpunosti riješeno.

Načelo 19: Supervizori banaka moraju imati mogućnost nezavisno utvrditi valjanost informacija, bilo provjerom na licu mjesta bilo korištenjem vanjskih revizora.

Primjena: FBA može vršiti provjere u potpunosti i to čini značajan dio njezinih aktivnosti. Nužno je nastaviti s promoviranjem međunarodnih računovodstvenih i revizorskih standarda kako bi se i time otklonile devijacije i netočnosti u izvještajima banaka, unificirali izvještaji i eksterne revizorske kuće obvezale na njihovu primjenu.

Načelo 20: Bitan element supervizije banaka je sposobnost supervizora nadzirati bankarsku grupaciju na konsolidiranoj osnovi.

Primjena: Kako ovo pitanje postaje aktualno i u našem bankarskom sustavu, moraju se donijeti odgovarajuće regulative kako bi se ovo načelo primijenilo na adekvatan način.

Nužne informacije

Načelo 21: Supervizori banaka moraju biti uvjereni da banka vodi odgovarajuće evidencije u skladu s načelima i pravilima knjigovodstva, što će omogućiti supervizorima da imaju uvid u financijsko stanje banke i profitabilnost njezina poslovanja. Banka treba redovno objavljivati financijska izvješća, koja odražavaju njezino realno stanje.

Primjena: Izmjenama i dopunama Zakona o bankama pojačana je obveza banaka da u medijima objavljuju u skraćenom obliku izvješće vanjskog revizora o godišnjem financijskom iskazu. Uz to, banke su obvezne na kraju svakog prvog polugodišta objaviti nerevidirano polugodišnje izvješće koje uključuje bilancu stanja s izvanbilancom, bilancu uspjeha, iskaz o novčanim tokovima kao i imena članova nadzornog odbora, uprave i svih dioničara koji imaju više od 5% dionica s glasačkim pravom. Ovim je bitno unaprijeđena transparentnost bankarskog sektora, koja će za rezultat imati jačanje financijske discipline i učvršćivanje povjerenja u banke.

Službena ovlaštenja supervizora

Načelo 22: Bankarski supervizori moraju imati na raspolaganju adekvatne supervizorske mjere za pravodobne korektivne akcije kada banke propuste ispuniti opreznosne zahtjeve (kao što su minimalne stope adekvatnosti kapitala), kada postoje prekršaji propisa ili kada su deponenti ugroženi na bilo koji način. U ekstremnim okolnostima ovo podrazumijeva i mogućnost oduzimanja bankarske dozvole ili preporuku za njezino ukidanje.

Primjena: Zakonom su FBA date nužne ovlasti. Težište aktivnosti trebalo bi pomjeriti na “proaktivan” pristup, čime bi se pokušale preduprijeti krizne situacije koje, prema iskustvima iz svijeta, nije moguće u cjelini izbjeći, bez obzira na frekvenciju i kakvoću supervizije.

Bankarstvo preko granica

Načelo 23: Supervizori banaka moraju provoditi globalno konsolidiranu superviziju svojih međunarodno aktivnih bankarskih organizacija, adekvatno ih nadzirujući i primjenjujući opreznosne norme na sve aspekte poslovanja ovih bankarskih organizacija širom svijeta, a prije svega na njihove podružnice u inozemstvu, zajednička ulaganja u supsidijarne osobe.

Načelo 24: Ključna komponenta konsolidirane supervizije je uspostava kontakta i razmjene informacija s drugim uključenim supervizorima, prije svega supervizorskim organima zemlje domaćina.

Načelo 25: Bankarski supervizori moraju zahtijevati da lokalne operacije stranih banaka budu vršene uz postizanje istih visokih standarda koji važe za domaće institucije i mora postojati ovlaštenje za razmjenu nužnih informacija sa supervizorima iz zemlje porijekla strane banke s ciljem vršenja konsolidirane supervizije.

Primjena: U Federaciji BiH još nema stvarno “međunarodno aktivnih” bankarskih institucija, ali se u narednom razdoblju može očekivati ekspanzija nekih banaka na tržišta u susjedstvu. Načela su, za sada, neprimjenjiva. Na primjeni su poduzete prethodne aktivnosti: s Bankom Slovenije potpisan je memorandum o suradnji, a slični dokumenti pripremaju se s mjerodavnim supervizorskim institucijama iz Austrije i Republike Hrvatske.

Razmjena informacija dogovorena s Bankom Slovenije, a sličan aranžman predstoji s Austrijom i Hrvatskom. U Federaciji BiH posluju i banke čiji vlasnici su iz Turske, Italije i arapskih zemalja s čijim supervizorskim kućama treba dogovoriti službene sporazume o razmjeni informacija.

III. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

Dozvole za obavljanje bankarskih poslova, koje izdaje FBA, s 31. 12. 2002. godine imalo je 29 banaka u Federaciji BiH i sve su obavljale bankarsku djelatnost. Obvezu redovnog izvještavanja izvršavale su sve banke izuzev Hercegovačke banke d.d. Mostar čiji financijski pokazatelji nisu obuhvaćeni ovom Informacijom. FBA je, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, vršila kontrole izvještaja (off site kontrole) banaka kao i kontrole na licu mjesta (on site).

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Dozvole za osnivanje i rad banaka, suglasnosti i odobrenja

U 2002. godini FBA je ukinula pet bankarskih dozvola: Depozitnoj banci d.d. Sarajevo zbog statusne promjene pripajanja Vakufskoj banci d.d. Sarajevo, Šeh-in banci d.d. Zenica zbog statusne promjene pripajanja ABS banci d.d. Sarajevo, Mostarskoj gospodarskoj banci d.d. Mostar zbog statusne promjene pripajanja Gospodarskoj banci d.d. Mostar, International Commercial Bank p.l.c. Sarajevo Internacionalnoj komercijalnoj banci d.d. Sarajevo nad kojom je otvoren likvidacijski postupak po osnovi Zahtjeva Skupštine Banke i Travničkoj banci d.d. Travnik zbog statusne promjene pripajanja Central Profit banci d.d. Sarajevo. U istom razdoblju izdana je dozvola za osnivanje i rad HVB Banci BiH d.d. Sarajevo.

Na kraju 2002. godine banke iz Federacije BiH imale su sedam organizacijskih dijelova koji posluju u Republici Srpskoj, a šest su otvorile banke iz Republike Srpske u Federaciji.

Privremenu upravu na dan 31. 12. 2002. godine imale su tri banke:

- Gospodarska banka d.d. Mostar,
- Hercegovačka banka d.d. Mostar i
- UNA banka d.d. Bihać

Izuzev Hercegovačke banke d.d. Mostar, u kojoj je privremena uprava uvedena odlukom Visokog predstavnika za BiH, u ostalim je razlog uvođenja privremene uprave bilo neispunjavanje zakonom propisanih uvjeta poslovanja.

Dozvolu za obavljanje unutarnjeg platnog prometa 31. 12. 2002. godine imalo je 28 banaka, sve za međubankarske transakcije. U odnosu na 31. 12. 2001. godine dozvolu za međubankarske transakcije dobila je HVB Bank BiH d.d. Sarajevo. Apliciranje za dobivanje dozvole za obavljanje unutarnjeg platnog prometa je otvoren proces.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ s 31. 12. 2002. godine ocjenjena na osnovi raspoloživih informacija i uvida u samim bankama² je sljedeća:

U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 23 banke (79,3%)

U državnom i pretežno državnom vlasništvu 6 banaka (21,7%)

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta financijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala³.

1 Kriterij podjele banaka po vrsti vlasništva je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

2 Na osnovi dobivenih dokumenata, kao i na osnovi registracija kod mjerodavnih sudova svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do globalne strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa stanjem 31. 12. 2002. godine.

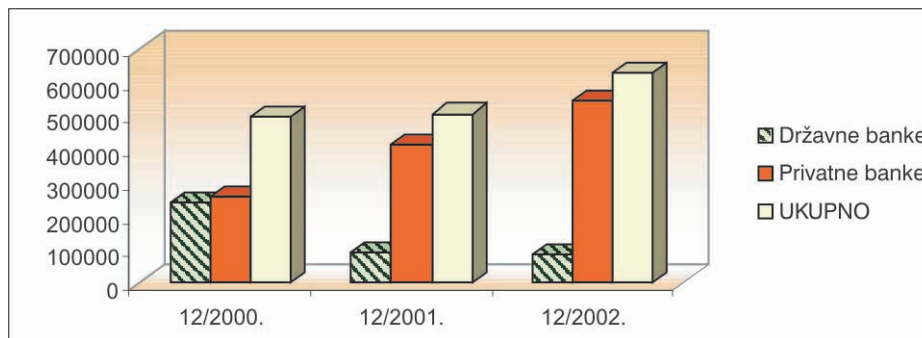
3 Podatak iz bilance stanja po shemi FBA.

Tablica 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

-u 000 KM-

BANKE	31.12.2000.		31.12.2001. ⁴		31.12.2002.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	240.139	48%	90.800	18%	85.834	14%	38	95
Privatne banke	255.135	52%	413.691	82%	542.664	86%	162	131
U K U P N O	495.274	100%	504.491	100%	628.498	100%	102	122

Grafikon 1: Pregled strukture vlasništva (ukupan kapital)

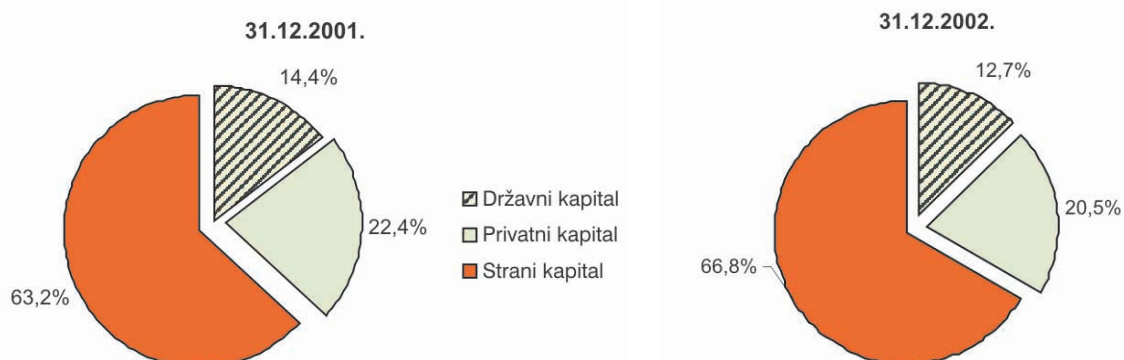

Detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala⁵ banaka u Federaciji BiH dobije se raščlambom sudjelovanja državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka.

Tablica 2: Struktura vlasništva prema sudjelovanju državnog, privatnog i stranog kapitala - u 000 KM-

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2000.		31.12.2001.		31.12.2002.		INDEX	
	Iznos	Sudjel. %	Iznos	Sudjel. %	Iznos	Sudjel. %	5/3	7/5
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Državni kapital	220.847	42,9	65.862	14,4	68.875	12,7	30	105
Privatni kapital (rezidenti)	159.325	30,9	102.943	22,4	110.605	20,5	65	107
Strani kapital (nerezidenti)	135.201	26,2	289.951	63,2	360.758	66,8	215	124
U K U P N O	515.373	100,0	458.756	100,0	540.238	100,0	89	118

Grafikon 2: Pregled strukture vlasništva (dionički kapital)

⁴ U svim tablicama podaci sa stanjem na dan 31.12.2001.godine su iz revidiranih finansijskih izvješća (nakon obavljene eksterne revizije).

⁵ Vlasništvo na dioničkim kapitalom, prema podacima dobivenim od banaka.

Raščlamba vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najočitiije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sustavu FBiH, i to u dva segmenta: privatizacija postojećega državnog kapitala u većinskim privatnim bankama i daljnji priljev stranog kapitala (najvećim dijelom stranih banaka).

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu banaka s 31. 12. 2002. godine niži je za 1,7% u odnosu na 31. 12. 2001. godine, što je rezultat porasta i u apsolutnom iznosu i postotno sudjelovanje stranog kapitala. U strukturi dioničkog kapitala s 31. 12. 2002. godine udio preostalog državnog kapitala u privatnim bankama je svega 1% ili 6,4 milijuna KM.

Najveće izmjene u vlasničkoj strukturi u 2002. godini odnose se na sudjelovanje kapitala privatnoga (domaćeg) sektora i stranog kapitala.

U odnosu na 31. 12. 2001. godine sudjelovanje privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom kapitalu bankarskog sektora smanjeno je s 22,4% na 20,5%, dok je istodobno povećano sudjelovanje stranog kapitala sa 63,2% na 66,8%. Ove promjene se odnose na većinski privatne banke, a rezultirale su po dvije osnove: s jedne strane ulazak stranog kapitala putem kupnje dionica (promet dionicama) od postojećih vlasnika (rezidenata-pravnih i fizičkih osoba), a s druge strane najvećim dijelom po osnovi dokapitalizacije osam banaka u stranom ili većinski stranom vlasništvu.

Reformski pomaci i stabilizacija stanja u bankarskom sustavu doveli su do većeg priljeva stranog kapitala i to prvenstveno stranih banaka. Pozitivan trend povećanja sudjelovanja stranog kapitala u bankama u Federaciji vjerojatno će biti nastavljen i u narednom razdoblju.

1. 3. Kadrovi

U bankama u FBiH na dan 31. 12. 2002. godine bilo je zaposlenih ukupno 5.101 radnik, od čega u bankama s većinskim državnim kapitalom 11%, a u privatnim bankama 89%.

Tablica 3: Zaposleni u bankama FBiH

BANK E	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS	
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.	3:2	4:3
1	2	3	4	5	6
Državne banke	1.253	554	558	44	101
Privatne banke	3.036	4.056	4.543	134	112
U K U P N O	4.289	4.610	5.101	107	111
Broj banaka	37	32	28		

U odnosu na 31. 12. 2001. godine broj zaposlenih je povećan za 11% ili 491 radnika i to uglavnom u privatnim bankama.

Porast broja zaposlenih u bankama je uvjetovan novim poslovima, odnosno povećanjem obujma poslovanja, širenjem mreže poslovnih jedinica i početkom poslovanja jedne nove banke.

Tablica 4: Kvalifikacijska struktura zaposlenih

STUPANJ STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS	
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.	3:2	4:3
1	2	3	4	5	6
Visoka stručna sprema	1.334	1.434	1.683	107	117
Viša stručna sprema	405	467	533	115	114
Srednja stručna sprema	2.331	2.483	2.665	107	107
Ostali	219	226	220	103	97
U K U P N O	4.289	4.610	5.101	107	111

U promatranom razdoblju najveća stopa rasta od 17% zabilježena je u skupini s visokom stručnom spremom, dok je broj zaposlenih s višom stručnom spremom povećan za 14%.

Jedan od pokazatelja uspješnosti bankarskog sustava, te pojedinačne banke, jest omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje uspješnosti u poslovanju i banke i sustava u cjelini.

Tablica 5: Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2000.			31.12.2001.			31.12.2002.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	1.253	772.559	616	554	378.256	684	558	345.592	619
Privatne	3.036	1.766.760	582	4.056	3.390.231	836	4.543	4.250.496	936
UKUPNO	4.289	2.539.319	592	4.610	3.768.487	818	5.101	4.596.088	901

Na kraju 2002. godine na razini bankarskog sustava na svakog zaposlenog je dolazilo 901 tisuća KM aktive, što je bolje nego na kraju 2001. godine. Kod državnih banaka ovaj pokazatelj je lošiji od istog za privatne banke, odnosno bankarski sektor.

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 280 tisuća KM do 1.989 tisuća KM aktive po zaposlenom. Dvanaest banaka imalo je aktivu po zaposlenom manju od 500 tisuća KM, što ukazuje na prevelik broj zaposlenih u odnosu na visinu aktive, a u vezi s tim visoki operativni troškovi negativno se odražavaju na profitabilnost ovih banaka. S druge strane, kod 11 banaka iznos aktive po zaposlenom je veći od jednog milijuna KM.

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvješća obavlja se korištenjem izvješća propisanih od strane FBA i izvješća drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- informacije o bilanci stanja za sve banke (po shemi MMF-a i po shemi FBA) koji se dostavlja mjesečno, s dodatnim priložima tromjesečno uz bilancu stanja po shemi FBA koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i izvanbilančnim stavkama,
- informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženost deviznom riziku, a na osnovi propisanih izvješća od strane FBA (tromjesečno),
- informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilanca uspjeha po shemi FBA) i izvješća o novčanim tokovima, koja se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvješća, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovi dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i raščlambe poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvješća o reviziji financijskih izvještaja banaka urađena od strane neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sustava u cjelini.

U skladu s odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja banaka, banke s većinskim državnim kapitalom obvezne su izvješćivati FBA na temelju "pune" bilance stanja raščlanjenog na: pasivnu, neutralnu i aktivnu podbilancu. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se raščlamba bankarskog sustava temeljiti na pokazateljima iz aktivne podbilance banaka s većinskim državnim kapitalom⁶.

⁶ Neke od državnih banaka u "punoj bilanci" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država.

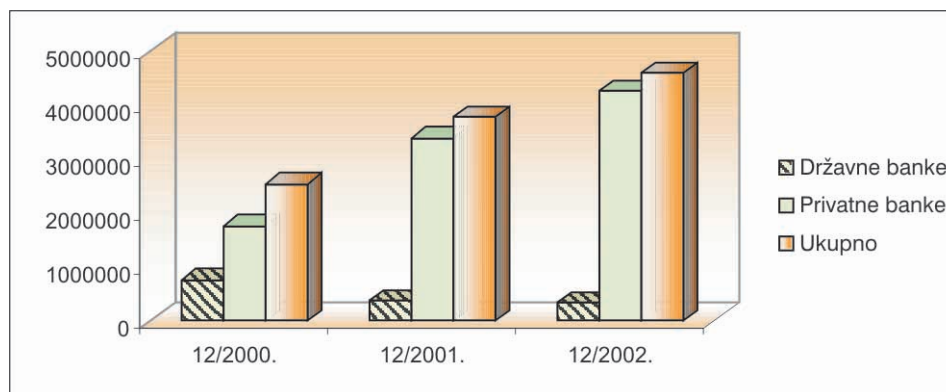
2.1. Bilanca stanja

Ukupni bilančni iznos banaka u Federaciji BiH, prema dostavljenim bilancama stanja na dan 31. 12. 2002. godine, iznosila je 4,6 milijardi KM, što je za 22% ili 828 milijuna KM više u odnosu na stanje 31. 12. 2001. godine.

Tablica 6: Bilanca stanja

O P I S	IZNOS (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
A K T I V A (I M O V I N A) :					
Novčana sredstva	1.025.813	1.783.234	1.595.153	174	89
Vrijednosni papiri	4.352	51.436	73.150	1.182	142
Plasmani drugim bankama	20.311	25.355	19.952	125	79
Kreditni- neto	1.142.650	1.572.159	2.503.585	138	159
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	283.436	273.981	299.250	97	109
Ostala aktiva	62.757	62.322	104.998	99	165
UKUPNA AKTIVA	2.539.319	3.768.487	4.596.088	148	122
P A S I V A :					
OBVEZE					
Depoziti	1.763.000	2.900.613	3.528.209	165	122
Uzete pozajmice od drugih banaka	6.761	5.550	3.352	82	60
Obveze po uzetim kreditima	188.448	253.269	313.010	134	124
Ostale obveze	85.836	104.564	123.019	122	118
KAPITAL					
Kapital	495.274	504.491	628.498	102	125
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	2.539.319	3.768.487	4.596.088	148	122

Grafikon 3 : Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

U odnosu na prethodnu 2001. godine kada je ostvarena visoka stopa rasta bilančnog iznosa od 48% (najznačajniji činitelji koji su utjecali na to: poboljšanje stanja bankarskog sektora, uvođenje sustava osiguranja depozita, prijenos unutarnjega platnog prometa na banke, te krajem godine konverzija stranih valuta u euro), može se zaključiti da je u 2002. godini ostvarena umjerena stopa rasta. Međutim, ista se odnosi isključivo na sektor privatnih banaka kod kojih je aktiva povećana za 25% ili 860 milijuna KM, dok su državne banke kao sektor na kraju 2002. godine imale aktivu manju za 9% ili 33 milijuna KM.

Iako je trend rasta bilančnog iznosa na razini sustava nastavljen, analitički podaci po bankama pokazuju da osam banaka (četiri državne i četiri privatne banke) imaju aktivu manju u odnosu na prethodnu 2001. godinu. Istodobno deset banaka (sve privatne) je imalo stopu rasta aktive preko 20% (kod tri banke je to rezultat statusnih promjena pripajanja drugih banaka). Ipak treba istaći da se od ukupnog rasta bilančnog iznosa u 2002. godini oko 67% iznosa (552 milijuna KM) odnosi na tri najveće banke (po visini aktive) u sustavu.

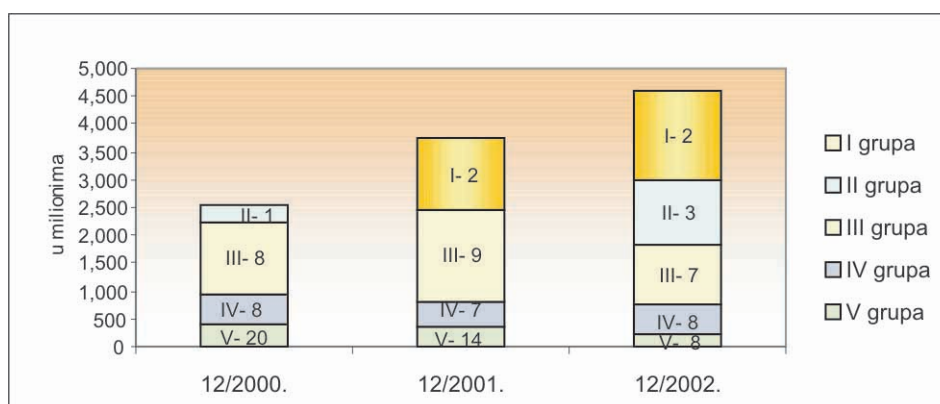
Ako se bankarski sustav raščlani sa stajališta veličine aktive i određenih skupina u sklopu toga, može se zaključiti da je i dalje prisutan trend rasta banaka iz prve tri skupine (aktive preko 100 milijuna KM). S druge strane, 16 banaka ima aktivu manju od 100 milijuna KM, s tim da se smanjuje i njihov broj i aktiva u apsolutnom iznosu i relativno kroz sudjelovanje u ukupnoj aktivni bankarskog sustava, što je pozitivan trend u cilju okrupnjavanja i jačanja bankarskog sektora.

U sljedećoj tablici daje se pregled iznosa i sudjelovanja pojedinih skupina banaka⁷ u ukupnoj aktivni kroz razdoblja (iznosi su u milijunima KM) :

Tablica 7: Sudjelovanje pojedinih skupina banaka u ukupnoj aktivni kroz razdoblja

IZNOS AKTIVE	31.12.2000.			31.12.2001.			31.12.2002.		
	Iznos	Sudj. %	Broj banaka	Iznos	Sudj. %	Broj banaka	Iznos	Sudj. %	Broj banaka
Preko 500	-	-	-	1.315	34,9	2	1.606	34,9	2
300 do 500	309	0,1	1	-	-	-	1.171	25,5	3
100 do 300	1.272	50,2	8	1.632	43,3	9	1.072	23,3	7
50 do 100	576	22,7	8	460	12,2	7	543	11,8	8
Ispod 50	382	15,0	20	362	9,6	14	204	4,5	8
UKUPNO	2.539	100,0	37	3.769	100,0	32	4.596	100,0	28

Grafikon 4 : Sudjelovanje pojedinih skupina banaka u ukupnoj aktivni kroz razdoblja

Pokazatelj daljnje koncentracije u visini aktive kod manjeg broja banaka jest podatak da je sudjelovanje 12 najvećih banaka u ukupnoj aktivni bankarskog sektora na kraju 2002. godine iznosilo oko 84% ili 3.849 milijuna KM (na kraju 2001. godine 78,2% ili 2.947 milijuna KM). Značajan pomak napravljen je u posljednjoj skupini (aktiva manja od 50 milijuna KM), gdje je smanjen i broj banaka (s 14 na kraju 2001. godine na osam u 2002. godini) i sudjelovanje aktive (s 9,6% na 4,5%). To je najvećim dijelom rezultat ostvarenog restrukturiranja bankarskog sektora u 2002. godini kroz statusne promjene pripajanja (četiri banke) i likvidaciju jedne banke. Proces daljnjeg smanjenja broja banaka s aktivom manjom od 50 milijuna KM biće nastavljen i u 2003. godini, s obzirom da se u ovoj skupini nalaze četiri državne banke (dvije pod privremenom upravom), a jedna banka je u drugom mjesecu 2003. godine završila spajanje s bankom koja je po visini aktive uključena u četvrtu skupinu.

Rast bilančnog iznosa je uglavnom rezultat porasta u izvorima depozitnog potencijala (za 22% ili 628 milijuna KM) i kapitala (za 25% ili 124 milijuna KM).

S druge strane, u aktivni (imovini) banaka najznačajniju stopu rasta od 56% ili 967 milijuna KM imali su krediti⁸, dok su novčana sredstava smanjena za 11% ili 188 milijuna KM.

⁷ Banke su podijeljene u pet skupina zavisno od veličine aktive.

⁸ Bruto-kreditni (podatak iz bilance stanja)

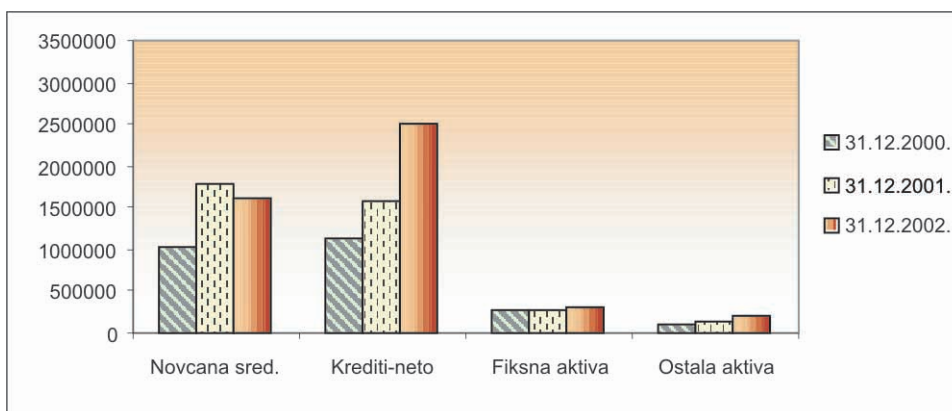
U sljedećoj tablici i grafikonima dat je usporedni pregled najznačajnijih bilančnih pozicija aktive i pasive bilance banaka:

Tablica 8: Struktura bilance banaka

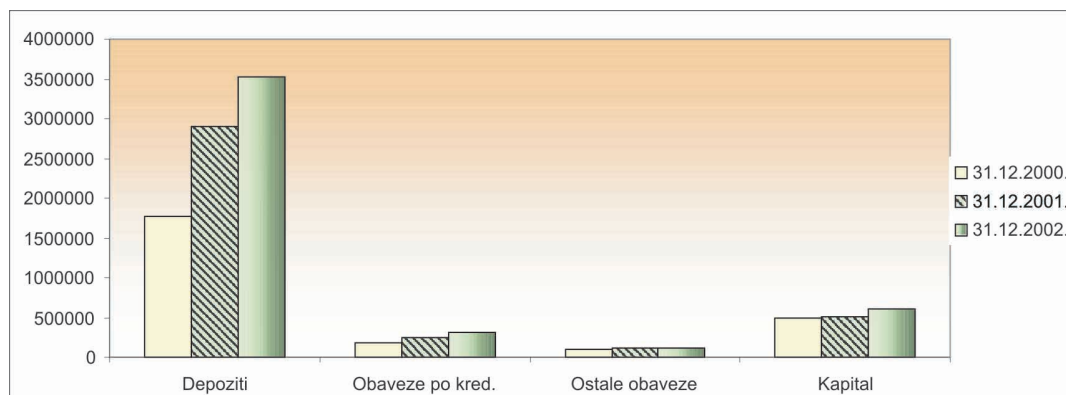
- u % -

O P I S	SUDJELOVANJE		
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.
A K T I V A (I M O V I N A) :			
Novčana sredstva	40,4	47,3	34,7
Vrijednosni papiri	0,2	1,4	1,6
Plasmani drugim bankama	0,8	0,7	0,4
Kreditni- neto	45,0	41,7	54,5
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	11,2	7,2	6,5
Ostala aktiva	2,4	1,7	2,3
UKUPNO AKTIVA	100,0	100,0	100,0
P A S I V A :			
OBVEZE			
Depoziti	69,4	77,0	76,8
Uzete pozajmice od drugih banaka	0,3	0,2	0,1
Obveze po uzetim kreditima	7,4	6,7	6,8
Ostale obveze	3,4	2,7	2,6
KAPITAL			
Kapital	19,5	13,4	13,7
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	100,0	100,0	100,0

Grafikon 5 : Struktura aktive bilance banaka

Grafikon 6 : Struktura pasive bilance banaka

U strukturi pasive bilance banaka nije bilo značajnijih promjena i depozitni potencijal sa stopom sudjelovanja od 76,8% je i dalje dominantan u formiranju financijskog potencijala banaka.

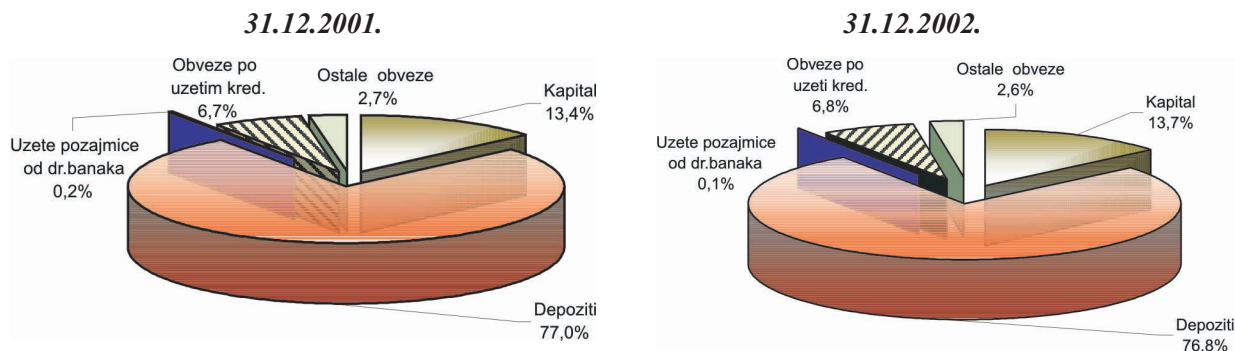
Najznačajnija promjena u strukturi aktive je povećanje sudjelovanje kredita za oko 13%, tako da s 31. 12. 2002. godine neto krediti čine 54% imovine banaka. Istodobno, sudjelovanje novčanih sredstava smanjeno je za isti postotak (s 47% na 35%). Ova promjena u strukturi imovine banaka je dobra s aspekta profitabilnosti banaka, jer se sredstva plasiraju s ciljem ostvarenja kamatnih prihoda. Međutim, daljnji rast rizične aktive, odnosno kredita primarno znači rast kreditnog rizika, što mora biti praćeno i odgovarajućim rastom kapitala, a isto zahtijeva od menadžmenta banaka uspostavu djelotvornih sustava za identificiranje, mjerenje, kontrolu i nadziranje svih rizika kojima je banka izložena u poslovanju.

Banke u Federaciji BiH i dalje drže značajna novčana sredstva na računima kod depozitnih institucija u inozemstvu, gdje je na kraju 2002. godine bilo deponirano 64% ili 1,0 milijarda KM od ukupnih novčanih sredstava, što je u odnosu na 2001. godinu povećanje za 20%. Sudjelovanje sredstava na računima rezervi kod Centralne banke BiH i u trezorima banaka je smanjeno u odnosu na prethodnu godinu (s 36% na 23%, odnosno s 20% na 13%), a što je u izravnoj vezi s porastom kreditnih plasmana banaka u 2002. godini.

2. 1. 1. Pasiva (obveze i kapital)

Struktura obveza i kapitala u bilanci stanja banaka s 31. 12. 2002. godine može se sagledati iz sljedećeg grafikona:

Grafikon 7: Struktura pasive banaka

Struktura pasive ostala je skoro nepromijenjena, tako da i dalje depoziti kao primarni izvor financiranja imaju najveće sudjelovanje od 76,8%.

Depoziti su u 2002. godini povećani za 22% ili 628 milijuna KM i to isključivo kod privatnih banaka (za 25% ili 655 milijuna KM), dok su kod državnih banaka depoziti manji u odnosu na kraj 2001. godine za 11% ili 27 milijuna KM. To se odrazilo i na promjenu sudjelovanja tih sektora u ukupnim depozitima, tako da je na kraju 2002. godine 94% od ukupnih depozita bilo u privatnim bankama (isti pokazatelj za 2001. godinu je 91%) a u državnim svega 6% (2001. godine 9%).

Kod privatnih banaka sudjelovanje depozita u pasivi iznosi 78%, a kod državnih 65%.

Trend koncentracije depozita u bankama koje imaju istodobno i najveću aktivu je nastavljen, tako da se s 31. 12. 2002. godine u pet najvećih banaka nalazilo 67% ukupnih depozita ili 2.374 milijuna KM. Također, pokazatelj koncentracije depozita je i podatak da se 85% od ukupnih depozita nalazi u samo deset banaka.

Positivan trend poboljšanja ročne strukture depozita nastavljen je i u 2002. godini, iako i dalje nije zadovoljavajuća. Sudjelovanje dugoročnih depozita u odnosu na kraj 2001. godine povećano je za 9% (s 15% na 24%), koliko je istodobno smanjeno sudjelovanje kratkoročnih depozita, što se vidi u sljedećoj tablici:

Tablica 9: Ročna struktura depozita

- u 000 KM-

DEPOZITI	31.12.2000.		31.12.2001.		31.12.2002.	
	Iznos	Sudj. %	Iznos	Sudj. %	Iznos	Sudj. %
Štednja i dep. po viđenju	1.277.824	72,5	1.779.672	61,4	2.010.579	57,0
Do 3 mjeseca	168.255	9,5	413.465	14,2	317.862	9,0
Do 1 godine	149.578	8,5	280.243	9,7	349.586	9,9
1. Ukupno kratkoročni	1.595.657	90,5	2.473.380	85,3	2.678.027	75,9
Do 3 godine	113.605	6,4	242.924	8,4	416.323	11,8
Preko 3 godine	53.738	3,1	184.309	6,3	433.859	12,3
2. Ukupno dugoročni	167.343	9,5	427.233	14,7	850.182	24,1
UKUPNO (1 + 2)	1.763.000	100,0	2.900.613	100,0	3.528.209	100,0

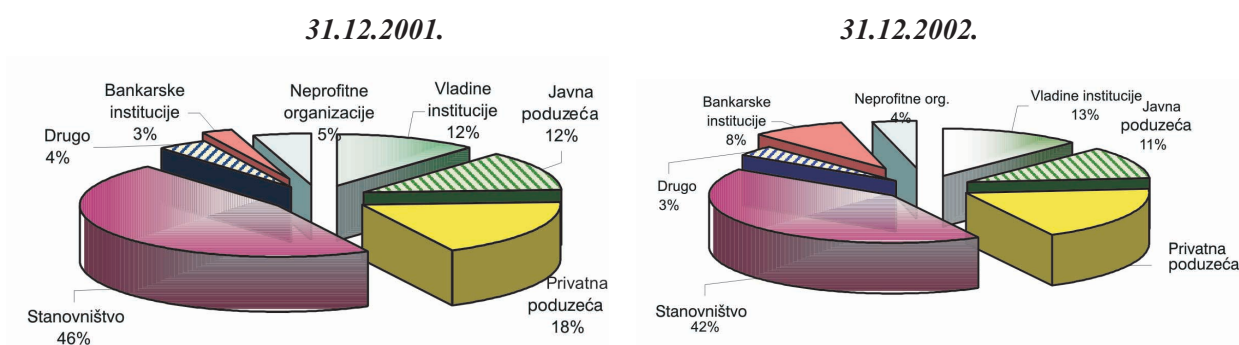
Održavanje adekvatne ročne usklađenosti izvora i plasmana je jedan od najvažnijih segmenata upravljanja rizicima, odnosno izloženosti banke likvidnosnom riziku. Svako narušavanje ročne usklađenosti predstavlja u osnovi opasnost za buduću poziciju likvidnosti, a što na kraju može ugroziti i cjelokupno financijsko stanje banke i dovesti u pitanje njezinu solventnost i daljnje poslovanje.

Tablica 10: Sektorska struktura depozita⁹

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2000.		31.12.2001.		31.12.2002.	
	Iznos	Sudj. %	Iznos	Sudj. %	Iznos	Sudj. %
Vladine institucije	168.194	9,5	339.364	11,7	440.383	12,5
Javna poduzeća	370.562	21,0	359.390	12,4	388.271	11,0
Privatna poduzeća i društva	374.834	21,3	536.324	18,5	661.292	18,7
Neprofitne organizacije	164.748	9,3	132.452	4,6	135.849	3,9
Bankarske institucije	32.225	1,8	77.272	2,7	296.217	8,4
Građani	482.340	27,4	1.334.337	46,0	1.482.313	42,0
Ostalo	170.017	9,7	121.474	4,1	123.884	3,5
UKUPNO	1.763.000	100,0	2.900.613	100,0	3.528.209	100,0

Grafikon 8 : Sektorska struktura depozita

Raščlanjujući rast i sudjelovanje depozita po sektorima, može se zaključiti da su svi sektori u 2002. godini imali rast depozita, od čega su najviše, i u apsolutnom iznosu i relativno kroz stopu, povećani depoziti bankarskih institucija i to se gotovo u cjelini odnosi na tri banke u većinski stranom vlasništvu. Od ukupnog rasta depozita od oko 628 milijuna KM u 2002. godini, depoziti bankarskih institucija su porasli za oko 219 milijuna KM, što je rezultat potpore osnivača-dioničara (stranih banaka) u cilju osiguranja dodatnih izvora za financiranje najvećim dijelom sektora stanovništva i privatnih poduzeća. Posebno je značajno što su to dugoročni depoziti (preko tri godine), čime banke donekle ublažavaju ročnu neusklađenost plasmana i izvora.

9 Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilancu stanja po shemi FBA.

Kao rezultat navedenog, najznačajnija promjena u sektorskoj strukturi depozita u odnosu na kraj 2001. godine je povećanje sudjelovanja bankarskih institucija s 3 na 8% i smanjenje sudjelovanja sektora stanovništva za 4%.

Iako je sudjelovanje sektora stanovništvo u ukupnim depozitima smanjeno za 4%, štedni depoziti i dalje imaju trend rasta, tako da je stopa rasta za 2002. godinu iznosila 10 % ili 125 milijuna KM. Promatrano sektorski, u državnim bankama štedni depoziti smanjeni su za 24% ili sedam milijuna KM, kod su isti u privatnim povećani za 10% ili 132 milijuna KM.

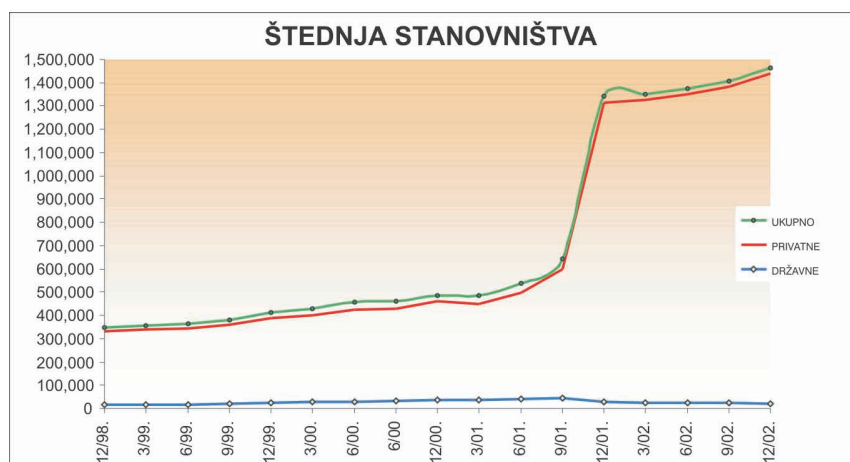
Kao i u ostalim segmentima, treba istaknuti postojanje jake koncentracije štednje u nekoliko banaka, jer se 61% ukupne štednje nalazi u tri najveće banke u Federaciji (s 31. 12. 2001. godine isti podatak je iznosio 45%), odnosno 86% ukupne štednje je u osam privatnih banaka.

Tablica 11: Nova štednja stanovništva po razdobljima

- u 000 KM-

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX	
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	34.841	28.787	22.072	83	76
Privatne	427.166	1.285.803	1.417.847	301	110
UKUPNO	462.007	1.314.590	1.439.919	285	110

Grafikon 9 : Nova štednja stanovništva po periodima

Za rast štednje u bankama u FBiH osim aktivnosti koje provodi FBA, od značenja je i postojanje sustava osiguranja depozita od siječnja 2001. godine, kada je počela s operativnim radom Agencija za osiguranje depozita u FBiH, da bi u kolovozu 2002. godine donošenjem Zakona o osiguranju depozita u bankama BiH bila osnovana Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine. Do kraja 2002. godine 10 banaka iz Federacije je ušlo u program osiguranja depozita i dobilo certifikat, a analitički podaci o visini depozita po bankama pokazuju trend rasta depozita u ovim bankama. Njihov udio u ukupnim depozitima s 31. 12. 2002. godine iznosio je 68 %, a isti podatak za štednju je 76%. Sigurnost depozita je jamac i motiv za daljnji porast štednje ne samo u ovim već i u ostalim bankama.

2.1.2. Aktiva i kvaliteta aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka (Odluka) utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvalitete njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilance i izvanbilančnih stavki.

Bruto aktiva¹⁰ bilance banaka u FBiH na dan 31. 12. 2002. godine iznosila je 4.803 milijuna KM, što je za 22% ili 857 milijuna KM više nego na kraju 2001. godine. Izvanbilančne rizične stavke iznosile su 673 milijuna KM i povećane za 36% ili 178 milijuna KM.

Ukupna aktiva s izvanbilančnim stavkama (aktiva)¹¹ iznosila je 5,5 milijardi KM i za 23% je veća nego na kraju 2001. godine.

Tablica 12: Aktiva, izvanbilančne stavke i potencijalni kreditni gubici iz aktivne bilance -u 000 KM-

O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEX	
	31.12.2000.	Strukt. %	31.12.2001.	Strukt. %	31.12.2002.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2.	3.	4.	5.	6	7	8	9
Kreditni	1.128.493	41,4	1.526.178	38,7	2.525.337	52,6	135	165
Kamate	17.644	0,6	17.646	0,4	25.697	0,6	100	146
Dospjela potraživanja	168.567	6,2	189.630	4,8	158.084	3,3	113	84
Potraživanja po plać. garancijama	10.913	0,4	7.853	0,2	7.110	0,1	72	91
Ostali plasmani	29.151	1,1	28.083	0,7	70.300	1,4	96	250
Ostala aktiva	1.372.554	50,3	2.177.185	55,2	2.016.606	42,0	159	93
UKUPNA AKTIVA	2.727.322	100,0	3.946.575	100,0	4.803.107	100,0	145	122
IZVANBILANCA	435.095		495.029		673.498		106	139
AKTIVA S IZVANBILANCOM	3.162.417		4.441.604		5.476.605		140	123
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	212.669		201.778		228.385		95	113
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	201.198		198.234		224.987		99	113

U 2002. godine u aktivi banaka dogodile su se značajne promjene koje ukazuju na povećanje izloženosti banaka kreditnom i likvidnosnom riziku. Krediti¹² su imali visoku stopu rasta od 56% ili 967 milijuna KM uz istodobno smanjenje novčanih sredstava za 11% ili 188 milijuna KM. Isto je dovelo do promjena u strukturi aktive, odnosno povećanja sudjelovanja kredita s 46% na 59% na kraju 2002. godine, dok je sudjelovanje novčanih sredstava smanjeno s 47% na 35%.

Analitički podaci po bankama ukazuju da su i u ovom segmentu prisutni gotovo isti trendovi kao i u ostalim područjima poslovanja banaka. Najveće stope rasta kredita u rasponu od 62% do 136% imale su tri najveće banke u sustavu, a čak 11 banaka povećale su kreditne plasmane u 2002. godini za preko 50%. Negativne stope rasta, odnosno smanjenje kredita imalo je šest banaka, a radi se uglavnom o bankama koje po aktivi spadaju u skupinu malih banaka (aktiva do 50 milijuna KM).

Iz raščlambe sektorske strukture kredita može se zaključiti da su najveći rast imali krediti dati stanovništvu, koji su povećani u 2002. godini za 102% ili 637 milijuna KM, tako da je gotovo polovina (47%) ukupnih kredita na kraju 2002. godine bilo plasirano sektoru stanovništva, a 40% privatnim poduzećima. Tri najveće banke imaju sudjelovanje sektora stanovništva u ukupnim kreditima od oko 57%, što je veće od istog za bankarski sektor. Kod ovih banaka, kao i još nekoliko većih banaka, jasna je strategija povećanja obujma kreditiranja stanovništva, što je u vezi s ocjenom da su ovi krediti manje rizični, naravno uz adekvatne kreditne politike kojima se propisuje kvalitetan instrument osiguranja, odnosno kolateral.

10 Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilance i izvanbilančnih stavki.

11 Aktiva definirana člankom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka.

12 Bruto krediti s dospjelim potraživanjima i potraživanjima po plaćenim garancijama.

Tablica 13: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2000.		31.12.2001.		31.12.2002.		INDEX	
	Iznos	Sudj. %	Iznos	Sudj. %	Iznos	Sudj. %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	20.428	1,5	26.033	1,5	30.368	1,2	127	117
Javna poduzeća	285.448	21,8	246.437	14,3	248.852	9,2	87	101
Privatna poduzeća i društva.	568.773	43,5	770.703	44,7	1.078.651	40,1	135	140
Neprofitne organizacije	4.995	0,4	6.370	0,4	2.834	0,1	128	44
Bankarske institucije	62.592	4,8	42.480	2,5	46.439	1,7	68	109
Građani	362.370	27,7	623.219	36,2	1.259.816	46,8	172	202
Ostalo	3.652	0,3	8.422	0,4	23.571	0,9	230	280
UKUPNO	1.308.258	100,0	1.723.663	100,0	2.690.531	100,0	132	156

U pogledu ročnosti treba istaknuti da je nastavljen trend povećanja dugoročnih kredita (70% ukupnih kredita), i to posebno kredita danih stanovništvu (s 31. 12. 2002. godine 92% su dugoročni), dok je 56% ukupnih kredita privatnim poduzećima plasirano kao dugoročni.

Tablica 14: Ročna struktura kredita*-u 000 KM-*

KREDITI	31.12.2000.		31.12.2001.		31.12.2002.		INDEX	
	Iznos	Sudj. %	Iznos	Sudj. %	Iznos	Sudj. %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja	179.714	13,7	197.633	11,4	158.084	5,9	110	80
Kratkoročni krediti	440.568	33,7	459.617	26,7	650.570	24,1	104	142
Dugoročni krediti	687.976	52,6	1.066.560	61,9	1.904.767	70,0	155	179
UKUPNO KREDITI	1.308.258	100,0	1.723.663	100,0	2.690.531	100,0	132	156

Dospjela potraživanja su smanjena za 20% ili 39,5 milijuna KM što je rezultat jednim dijelom naplate i restrukturiranja, a dijelom se radilo o potraživanjima koja su već dulje razdoblje bila problematična za naplatu, tako da su banke morale na kraju isto evidentirati kao gubitak i isknjižiti u izvanbilančnu evidenciju. U tijeku 2002. godine otpisano je (isknjiženo iz bilance u izvanbilancu) 79,8 milijuna KM potraživanja, uz istodobni trajni otpis od 13,6 milijuna KM, posebno u četvrtom kvartalu i to uglavnom dugova poduzeća. Istodobno rukovodstva banaka čine napore da se i ova potraživanja naplate, tako da je u 2002. godini po toj osnovi naplaćeno i oprihodovano 22,4 milijuna KM. Na kraju 2002. godine saldo otpisane aktive (potencijalne imovine banaka) iznosio je 266 milijuna KM, a za najveći dio ovih potraživanja vode se sudski postupci već dulje razdoblje.

Kod jednog broja banaka je evidentna ročna neusklađenost financijske aktive i obveza, odnosno financiranje plasmana s duljim rokom iz izvora čija su dospjeća kraća. Ovo je u osnovi prvi upozoravajući znak da banka u budućnosti može imati likvidnosnih problema i to posebno ako se pogorša kvaliteta aktive. Zato sada većina banaka ima problem osiguranja dugoročnih izvora, uključujući u to i primarne (depoziti) i sekundarne (kreditni) izvore te kapital.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihova kvaliteta predstavlja jednu od najznačajnijih odrednica stabilnosti i uspješnosti poslovanja. Ocjena kvalitete aktive je zapravo ocjena kreditnog rizika plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvaliteta aktive banaka i izvanbilančnih rizičnih stavki na dan 31. 12. 2002. godine i potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tablici:

Tablica 15: Klasifikacija aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki aktivne bilance

-000 KM-

POTRAŽIVANJA	KATEGORIJA KLASIFIKACIJE					UKUPNO
	A	B	C	D	E	
Plasmani ¹³	2.092.929	402.104	128.648	132.061	5.089	2.760.831
Kamate	17.197	5.438	848	2.214	0	25.697
Ukupno plasmani	2.110.126	407.542	129.496	134.275	5.089	2.786.528
Ostala aktiva	2.001.074	9.062	2.054	2.279	2.110	2.016.579
UKUPNA AKTIVA	4.111.200	416.604	131.550	136.554	7.199	4.803.107
IZVANBILANČNE RIZIČNE STAVKE	599.689	66.736	3.725	2.843	505	673.498
AKTIVA S IZVANBIL. RIZIČ. STAVKAMA	4.710.889	483.340	135.275	139.397	7.704	5.476.605
Opći kreditni rizik i Potencijalni kred. gubici	60.296	42.537	35.977	81.871	7.704	228.385
Već formirane opće i po sebnе rezerve za kred. gu bitke	60.461	42.750	36.114	83.047	2.615	224.987
Struktura formiranih rezervi po kategorijama klasifikacije	26,9	19,0	16,0	36,9	1,2	100,0

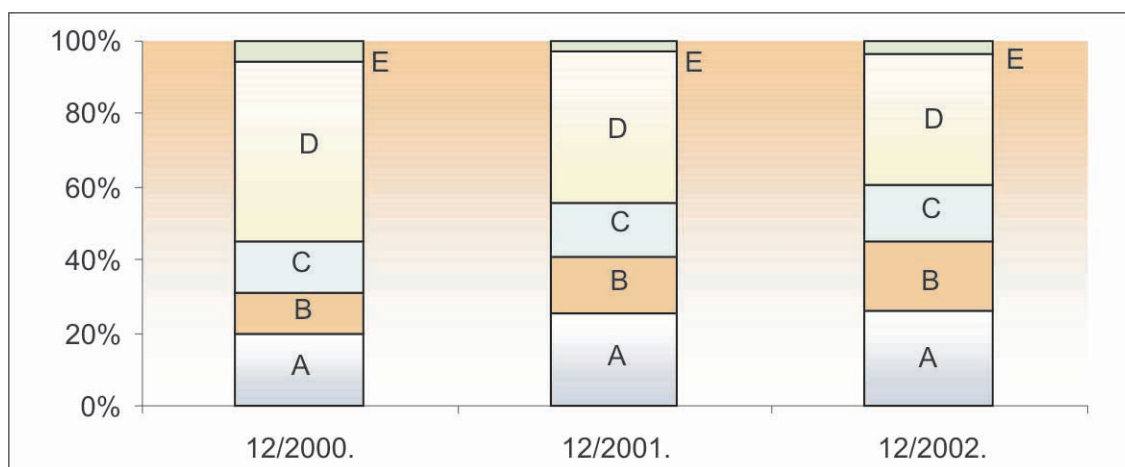
Ukoliko se raščlani kvaliteta aktive zajedno s izvanbilancom, uočava se smanjenje učešća nekvalitetne aktive (C-E) s 5,9% na 5,2%, premda je nominalno povećana za 19,6 milijuna KM. Smanjenje sudjelovanja je u vezi s rastom aktive i izvanbilance u 2002. godini za 23% ili 1.035 milijuna KM.

Razina općeg kreditnog rizika i procijenjenih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu s kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na razini bankarskog sektora dati su u sljedećoj tablici i grafikonu:

Tablica 16: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.	4/2	6/4	8	9	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	41.521	19,5	51.377	25,5	60.296	26,4	124	119
B	24.357	11,5	31.339	15,5	42.537	18,6	130	136
C	29.822	14,0	28.852	14,3	35.977	15,8	97	125
D	105.597	49,7	84.429	41,8	81.871	35,8	79	97
E	11.372	5,3	5.781	2,9	7.704	3,4	51	133
UKUPNO	212.669	100,0	201.778	100,0	228.385	100,0	95	113

Grafikon 10: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

¹³ U plasmane su uključeni: krediti, dospjela potraživanja, potraživanja po plaćenim garancijama i ostali plasmani.

Opći kreditni rizik i potencijalni kreditni gubici banaka na kraju 2002. godine iznosili su 228 milijuna KM (4,2 % ukupne aktive s izvanbilancom), što je za 13% više nego na kraju 2001. godine. Promjene u strukturi kreditnih gubitaka ukazuju na veće sudjelovanje kategorija A, B i C, dok je smanjeno sudjelovanje kategorije D s 42% na 36%. Analize kvalitete aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je još uvijek ključni rizik kod većine banaka kreditni rizik, odnosno postojanje problematičnih kredita koji su odobreni ranijih godina i to uglavnom pravnim osobama (poduzećima). Agencija je ovim bankama naložila korektivne mjere u smislu izrade programa koji moraju sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvalitete aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprečavanje njezina daljnjeg pogoršanja. Nalazi FBA se izvršavaju prema utvrđenoj dinamici.

Transakcije s povezanim osobama

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih posebno značenje ima rizik vezan za transakcije s osobama povezanim s bankom.

FBA je, u skladu s Bazelskim standardima, uspostavila određena opreznosna načela i zahtjeve vezane za transakcije s osobama povezanim s bankom¹⁴, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s osobama povezanim s bankom, u kojoj su propisani uvjeti i način poslovanja banaka s povezanim osobama. Na osnovi te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je donijeti posebne politike banke za poslovanje s povezanim osobama i pratiti njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih osoba, i to kredite i potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih osoba. Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih osoba:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i višeg rukovodstva banke i
- supsidijarnim osobama i drugim poduzećima kapitalno povezanim s bankom.

Međutim, izvještajni podaci koje banke dostavljaju FBA moraju se uzeti s izvjesnom rezervom, jer stvarno stanje navedenih transakcija moguće je utvrditi samo prilikom provjere izvještajnih podataka, kontrolom na licu mjesta, tj. u banci.

Tablica 17: Transakcije s povezanim osobama

-000 KM-

Opis	DATI KREDITI		
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, subs.i drugim kapitalno povezanim pred.	70.677	46.071	59.241
Članovima Nadzornog odbora	1.164	48	315
Upravi banke i uposlenim radnicima	4.537	3.580	2.699 ¹⁵
UKUPNO	76.378	49.699	62.255
Potencijalne i preuzete vanbil.obaveze	21.243	4.906	6.684

FBA posebnu pozornost (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim osobama. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke. Sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga, što u praksi daje rezultate.

¹⁴ Članak 39. stavak 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bankama definiira pojam "osobe povezane s bankom", gdje više nisu uključeni uposleni radnici.

¹⁵ Bez kredita datih uposlenim radnicima, u skladu s izmjenama Zakona o bankama.

2.1.3. Kapital - snaga i adekvatnost

Ukupan kapital¹⁶ banaka u FBiH na dan 31. 12. 2002. godine iznosio je 740.387 tisuća KM.

Tablica 18: Regulatorni kapital

-u 000 KM-

O P I S	31.12.2000.		31.12.2001.		31.12.2002.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
DRŽAVNE BANKE								
a) Osnovni kapital	238.314	95%	83.505	93%	101.783	96%	35	122
b) Dopunski kapital	12.613	5%	6.206	7%	3.925	4%	49	63
c) Ukupni kapital (a + b)	250.927	100%	89.711	100%	105.708	100%	36	118
PRIVATNE BANKE								
a) Osnovni kapital	317.290	85%	475.845	86%	536.203	84%	150	113
b) Dopunski kapital	54.669	15%	74.881	14%	98.476	16%	137	132
c) Ukupni kapital (a + b)	371.959	100%	550.726	100%	634.679	100%	148	115
UKUPNO								
a) Osnovni kapital	555.604	89%	559.350	87%	637.986	86%	101	114
b) Dopunski kapital	67.282	11%	81.087	13%	102.401	14%	121	126
c) Ukupni kapital (a + b)	622.886	100%	640.437	100%	740.387	100%	103	116

Ukupan kapital¹⁷ povećan je u 2002. godini za 100 milijuna KM ili 16% u odnosu na 2001. godinu, od čega se na povećanje osnovnog kapitala odnosi 78,6 milijuna KM, a na povećanje dopunskog kapitala 21,3 milijuna KM.

U osnovnom kapitalu dionički kapital u novcu povećan je za 84 milijuna KM a dionički kapital po osnovi uloženi stvari i prava za 10 milijuna KM.

Najveći utjecaj na povećanje dioničkog kapitala u 2002. godini su promjene nastale kao rezultat obveze banaka da poštuju novi zakonski zahtjev za minimalnim iznosom dioničkog kapitala u novcu od 15 milijuna KM (do kraja 2002. godine), te dokapitalizacije svježim novcem nekoliko banaka u cilju pokrivanja gubitaka iz ranijih godina. U 11 banaka izvršena je dokapitalizacija u iznosu od oko 109 milijuna KM, od čega se na strane investitore (dioničare banaka uglavnom u većinski stranom vlasništvu) odnosi 105,1 milijun KM. Također kod dvije banke u rezerve je uplaćeno 5,3 milijuna KM. Dionički kapital je povećan i iz osnova usmjeravanja dobiti po završnom računu banaka za 2001. godinu i početka rada nove banke s osnivačkim kapitalom od 15 milijuna KM.

Sedam banaka je u 2002. godini pokrilo gubitke iz ranijih godina u iznosu od 83,7 milijuna KM na teret dioničkog kapitala i rezervi (11 banaka je imalo nepokrivene gubitke iz ranijih godine u iznosu od 93 milijuna KM). Po toj osnovi rezerve su smanjene za 30 milijuna KM. Također, jedna banka je izvršila pokriće gubitka ostvarenog u 2002. godini¹⁸ u iznosu od 4,1 milijun KM. Zbog prestanka rada jedne banke koja je također imala kumulirane gubitke iz prethodnih godina u iznosu od 1,1 milijun KM, osnovni kapital je smanjen za 10 milijuna KM.

Istodobno, četiri banke su povećale osnovni kapital iz osnove ostvarene dobiti za 2002. godinu (potvrđenu od strane eksterne revizije) u ukupnom iznosu od 17,7 milijuna KM.

Dopunski kapital povećan je za 21,3 milijuna KM i to iz osnove uključivanja subordiniranog duga u dopunski kapital kod dvije banke u iznosu od oko 16 milijuna KM, te povećanja općih rezervi (2% na dobru aktivu) za 8,5 milijuna KM¹⁹.

16 Regulatorni kapital definiran čl.8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom.

17 Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tablica A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

18 Gubitak ostvaren za intervalno razdoblje 01. 01. 2002. - 31. 08. 2002. godine.

19 Novom Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive (donesena krajem 2002.godine) banke nemaju obvezu formirati opće rezerve za kreditne gubitke (ORKG-2%) za novčana sredstva koja se nalaze na računu stranih banaka rangiranih s investicijskim rejtingom. Po ovoj osnovi, u četvrtom kvartalu 2002.godine ORKG su smanjene za 16 milijuna KM.

I pored značajne dokapitalizacije i povećanja osnovnog kapitala, struktura regulatornog kapitala promijenila se u korist dopunskog kapitala.

Sve naprijed navedeno pozitivno se odrazilo na neto kapital koji je u 2002. godini povećan za 29% ili 156 milijuna KM, tako da s 31. 12. 2002. godine iznosi 691 milijun KM (kod privatnih banaka 607 milijuna KM, a kod državnih 84 milijuna KM).

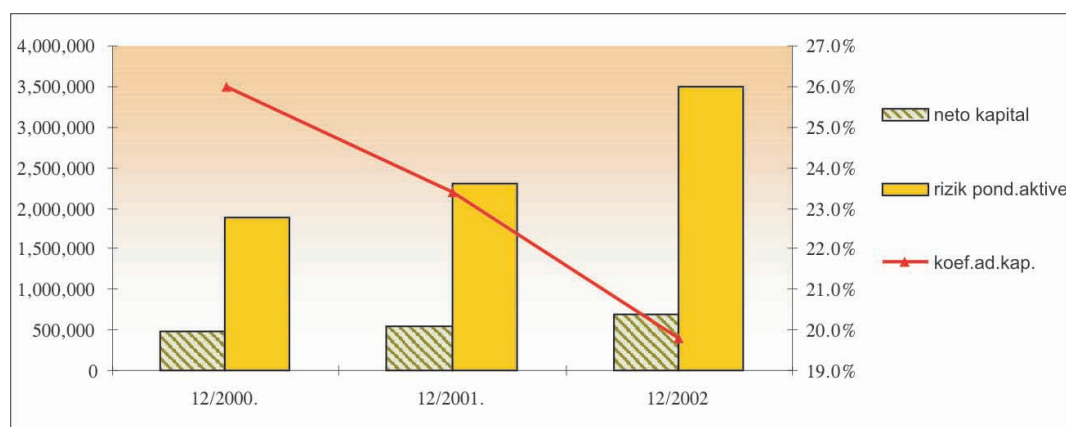
Odnos kapitala i aktive, tj. stopa kapitaliziranosti banaka na dan 31. 12. 2002. godine iznosi 15,4%, što je 0,8% manje nego na kraju 2001. godine. Brži rast aktive nego kapitala je s aspekta sigurnosti poslovanja banaka i bankarskog sektora u cjelini negativan trend i ukazuje na nužnost daljnjeg kapitalnog jačanja banaka i to posebno onih koje su imale u prethodnom razdoblju veliki porast aktive. FBA će, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, inzistirati na odgovarajućoj dokapitalizaciji banaka.

Na gore navedeno ukazuje i koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ponderirane rizične aktive, koji na nivou bankarskog sektora iznosi 19,8% što je za 2,6% manje nego 31. 12. 2001. godine. Visok rast kreditnih aktivnosti povećao je i razinu rizika, što nije praćeno odgovarajućim rastom neto kapitala. Zbog toga je ovaj pokazatelj u posljednje dvije godine zabilježio pad.

Tablica 19: Neto kapital, rizik ponderirane aktive i stopa adekvatnosti kapitala

O P I S	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
NETO KAPITAL	497.768	535.505	691.674	108	129
RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KRED. EKIVALENATA	1890.040	2.388.921	3.492.170	126	146
STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA)	26,3%	22,4%	19,8%	85	88

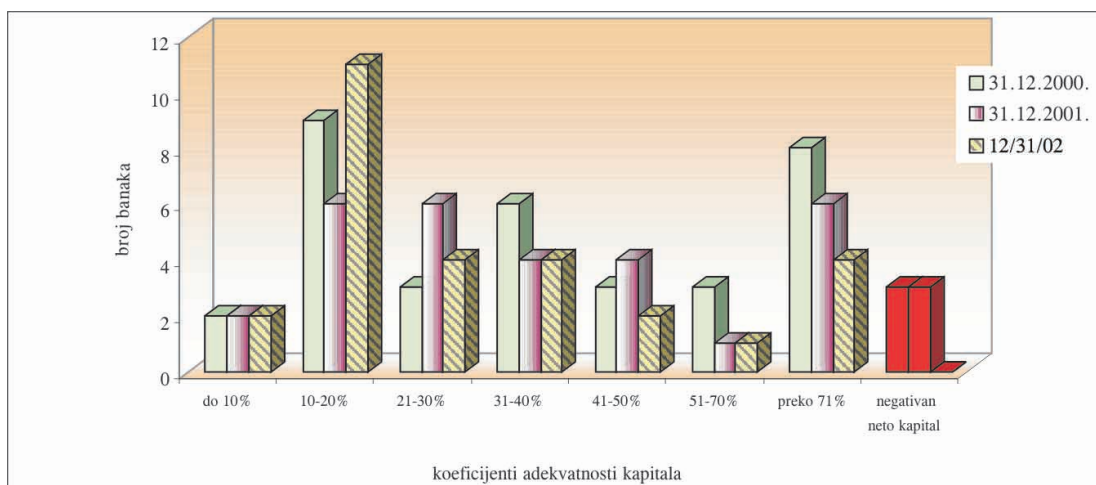
Grafik 11 : Neto kapital, rizik ponderirane aktive i stopa adekvatnosti kapitala

Od ukupno 28 banaka u FBiH na dan 31. 12. 2002. godine, 26 banaka imaju koeficijent adekvatnosti kapitala veći od 10% (četiri banke preko 100%), dok je kod dvije banaka koeficijent adekvatnosti kapitala manji od zakonom propisanog²⁰. Međutim, zabrinjava činjenica da pet najvećih banaka (po visini aktive) imaju stopu adekvatnosti između 10% i 15% i one će se morati hitno dokapitalizirati, što ne bi trebalo biti problem imajući u vidu činjenicu da su njihovi osnivači financijski sposobni osigurati dodatni kapital.

²⁰ Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o bankama (Sl. novine FBiH br. 41/02) propisana je nova stopa adekvatnosti kapitala od najmanje 12%. Banke su dužne uskladiti svoje poslovanje s novim zakonskim odredbama u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu Zakona (do 24.02.2003. godine).

Grafikon 12 : Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka

Potrebno je istaći da je koeficijent adekvatnosti kapitala znatno veći kod manjih banaka i to najviše iz razloga što manje banke nisu u potpunosti razvile svoje poslovanje, prije svega kreditne aktivnosti (imaju stagnaciju ili vrlo slabo izražen rast bilančnog iznosa sa strukturom aktive u kojoj najveće sudjelovanje imaju novčana sredstva), što je rezultiralo i manjom razinom rizika u aktivi tih banaka.

Na kraju 2002. godine privatne banke su bile obvezne ispuniti novi zakonski zahtjev za minimalnim iznosom dioničkog kapitala uplaćenog u novcu od 15 milijuna KM. Prema podacima s 31.12.2002. godine (za privatne banke), od četiri banke koje nisu imale cenzus tri su to riješile u prva dva mjeseca 2003. godine kroz statusne promjene pripajanja/spajanja (postupak je završen), dok je jedna banka s posebnim statusom izuzeta od ispunjenja ovog uvjeta do kraja 2003. godine.

Iako bankarski sustav u Federaciji kroz razdoblja kapitalno jača, ipak i dalje ostaje konstatacija da je usitnjen, s velikim brojem malih banaka te da je jedan broj banaka potkapitaliziran, odnosno nema jaku kapitalnu osnovu koja jamči apsorpiranje svih potencijalnih gubitaka u poslovanju i punu sigurnost povjerenjima. Također, može se zaključiti da će se broj banaka u Federaciji nastaviti smanjivati, što je i nužno i pozitivno sa stajališta jačanja i okrupnjavanja bankarskog sustava u FBiH. Jačanje kapitalne osnove bit će prioritetan zadatak najvećeg broja banaka u 2003. godini, i to posebno najvećih banaka u sustavu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti samih banaka i cjelokupnog bankarskog sustava. Prema tome, nameće se zadatak da FBA odgovarajućim odlukama obveže banke da jačaju kapitalnu osnovu koja će jamčiti stabilnost i sigurnost banaka.

2.2. Profitabilnost

Na kraju 2002. godine banke u Federaciji BiH ostvarile su pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 17.448 tisuće KM. Ovaj pokazatelj je znatno bolji od istog ostvarenog za 2001. godinu, kada je gubitak iznosio 32.798 hiljada KM.

Positivan finansijski rezultat u iznosu od 39.748 tisuća KM ostvarilo je 20 banaka, dok je osam imalo gubitak u iznosu od 22.300 tisuća KM. S obzirom da je jedna banka u tijeku 2002. godine pokrila gubitak ostvaren u istoj godini²¹ u iznosu od 4,1 milijun KM na teret dioničkog kapitala (istodobno je izvršena i dokapitalizacija), u 2003. godinu bit će preneseno ukupno nepokrivenih gubitaka iz 2002. godine u iznosu od oko 18 milijuna KM. Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tablici.

21 Vidi fusnotu 18.

Datum/Opis	Na razini sustava		Privatne banke		Državne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
31.12.2000.						
Gubitak	-76.702	10	-71.100	7	-5.602	3
Dobit	26.606	27	20.272	23	6.334	4
Ukupno	-50.096	37	-50.828	30	732	7
31.12.2001.						
Gubitak	-63.493	10	-62.399	7	-1.094	3
Dobit	30.695	22	27.024	19	3.671	3
Ukupno	-32.798	32	-35.375	26	2.577	6
31.12.2002.						
Gubitak	-22.300	8	-15.502	6	-6.798	2
Dobit	39.748	20	36.667	16	3.081	4
Ukupno	17.448	28	21.165	22	-3.717	6

Iz analitičkih podataka po bankama može se zaključiti da je profitabilnost kod najvećeg broja banaka nezadovoljavajuća, cijeneći to i kroz visinu ostvarenog financijskog rezultata (dobit/gubitak) i kroz koeficijente koji se koriste u svrhu ocjene profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja. Kao u ostalim segmentima, i ovdje su prisutne koncentracije, odnosno manji broj banaka imaju dobru profitabilnost, dok nekoliko banaka ostvaruje gubitke u poslovanju. Od ukupno ostvarene dobiti 60% se odnosi na dvije privatne banke, dok je 64% ukupnog gubitka ostvareno u tri banke (jednoj državnoj i dvije privatne).

U strukturi ukupnog prihoda sudjelovanje neto kamatne marže iznosi 45% (u istom razdoblju 2001. godine 40%), a operativni prihodi (prihodi od naknada za bankarske usluge i ostali prihodi u koje je uključena i naplata ranije otpisanih rizičnih plasmana) sudjeluju s 55% (u istom razdoblju 2001. godine 59%).

Ukupni troškovi banaka sudjeluju 95% u ukupnom prihodu (u istom razdoblju 2001. godine 108%). U strukturi ukupnih troškova najveće sudjelovanje od 58% imaju operativni troškovi (od toga troškovi plata i doprinosa 28%, troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije 15%, ostali operativni troškovi 14%), dok troškovi rezervi za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne gubitke imaju sudjelovanje od 32%. Troškovi rezervi za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne gubitke imaju značajan trend pada u odnosu na prethodnu godinu (manji su za 18%) i smanjeno sudjelovanje u strukturi ukupnih troškova, što se pozitivno odrazilo na smanjeno sudjelovanje troškova u ukupnom prihodu.

U sljedećim tablicama dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka:

Tablica 19: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po razdobljima

KOEFICIJENTI	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.
Povrat na prosječnu aktivu	-2,04	-1,18	0,41
Povrat na prosječni ukupni kapital	-9,55	-5,62	3,04
Povrat na prosječni dionički kapital	-10,14	-6,15	3,56
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	5,72	5,26	4,50
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	8,02	7,64	5,50
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	13,74	12,89	10,00
Poslovni i direktni rashodi ²² /prosječna aktiva	8,98	6,54	3,73
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	6,67	7,40	5,80
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	15,65	13,94	9,52

22 U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

Tablica 20: Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 31. 12. 2002. -u %-

KOEFIČIJENTI	31. 12. 2002.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK U FBiH
Povrat na prosječnu aktivu	-1,02	0,55	0,41
Povrat na prosječni ukupni kapital	-4,25	4,36	3,04
Povrat na prosječni dionički kapital	-5,44	5,02	3,56
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	4,51	4,50	4,50
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	6,87	5,37	5,50
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	11,38	9,87	10,00
Poslovni i direktni rashodi ²³ /prosječna aktiva	5,83	3,53	3,73
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	6,22	5,75	5,80
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	12,05	9,28	9,52

U promatranom razdoblju 2002. godine bankarski sustav, u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, ostvario je bolje pokazatelje od kojih treba istaknuti dva najvažnija indikatora profitabilnosti: ROA (povrat na aktivu) od 0,41% i ROE (povrat na dionički kapital) od 3,56%, (isti indikator s 31. 12. 2001. godine, zbog iskazanog gubitka na razini sustava iznosili su: -1,18% i -6,15%). Ipak, to je još uvijek znatno manje od svjetskih-iskustvenih standarda²⁴.

Raščlambom ostalih pokazatelja može se zaključiti da je u odnosu na kraj 2001. godine produktivnost banaka iskazana kroz manji ukupan prihod na aktivu nešto lošija, a zbog daljnjeg rasta aktive banaka i strukture iste, odnosno značajnog sudjelovanja aktive koja ne ostvaruje prihode.

Ipak, iz razdoblja u razdoblje struktura ukupnog prihoda ima lagani trend promjene u korist neto kamatnih prihoda a što je u vezi s rastom kreditnog portfolija, iako i dalje banke 55 % ukupnih prihoda ostvaruju iz osnove operativnih prihoda.

Ostvareni financijski rezultat na razini bankarskog sektora sa 31. 12. 2002. godine je još jedan od pokazatelja pozitivnih kretanja u bankarskom sustavu. Profitabilnost banaka u narednom razdoblju najviše će zavistiti od kakvoće aktive, odnosno odobrenih kredita i u vezi s tom razinom izloženosti banke kreditnom riziku, te efikasnog upravljanja operativnim troškovima.

U daljnjem restrukturiranju i reformi bankarskog sustava treba očekivati eliminaciju banaka koje ne posluju u skladu sa zakonom (prije svega vezano za ispunjavanje minimalnih standarda kapitala) a koje su istodobno uglavnom poslovale s gubitkom, kroz procese pripajanja/spajanja i likvidacije. Ostale banke u sustavu moraju usvojiti novi koncept poslovne politike primjerene tržišno orijentiranom bankarstvu čiji je cilj ostvarivanje što većeg profita, osiguravajući pritom stabilnost banke i adekvatno upravljanje i kontrolu svih rizika kojima je banka izložena u poslovanju, a primarno kreditnog rizika. Ostvarivanjem većeg profita banke će kroz zadržanu dobit kao interni izvor i kapitalno jačati.

²³ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

²⁴ Svjetski standard za ROA je 1%, a za ROE 12-18%.

ZAKLJUČAK

Konsolidacija i stabilizacija bankarskog sektora u Federaciji BiH tijekom prošle godine donijela je nove pomake koji se ogledaju u značajnom rastu aktive i kapitala, okrupnjavanju, uvođenju novih proizvoda, kreiranju nove regulative koja će osigurati još veći stupanj primjene međunarodnih standarda u poslovanju.

Ostvareno je daljnje poboljšanje financijskih rezultata u odnosu na prethodne godine, ali je sedam banaka ipak poslovalo s gubitkom.

U narednom razdoblju FBA će težište aktivnosti još više pomjeriti na kontrolu rizika, među kojim dominiraju kreditni, i inzistirati na usvajanju oštrijih politika i procedura i njihovoj dosljednijoj primjeni. Istodobno, poduzimat će mjere za jačanje internih kontrola i unutarnjih i vanjskih revizija te kapitalno snaženje banaka.

Nastavljanje pozitivnog trenda podrazumijeva zadržavanje kontinuiteta aktivnosti svih sudionika u reformi bankarskog sustava i provedbu mjera koje će tranzicija u što kraćem roku dovesti do kraja.

Za daljnje pozitivne promjene posebno značajno bi bilo angažiranje mjerodavnih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- ubrzanju ukupnih reformi u realnom sektoru kako bi dostigle napredak u monetarnom i bankarskom sektoru;
- završetku privatizacije državnih banaka u predviđenom roku;
- stvaranju zakonskog okvira koji će podržavati daljnje okrupnjavanje banaka;
- unapređivanju uvjeta za djelovanje banaka na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine;
- preusmjeravanju sredstava iz sukcesije u razvoj preko poslovnih banaka;
- bržoj i dosljednoj provedbi zakona o kolateralu;
- ubrzanju sudskih postupaka, donošenju presuda i njihove provedbe;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju zakona o zaštiti povjerenika i veće i konkretne odgovornosti dužnika banke;
- daljnjem unapređenju zakonskoga i institucionalnog okvira za reformu bankarskog i ukupnoga financijskog sustava, uz dosljedno poštivanje Bazelskih načela i Europskih direktiva;
- podržavanju inicijative da se Centralnoj banci BiH omogući emitiranje obveznica i blagajničkih zapisa itd.

Zadaci Agencije za bankarstvo FBiH u narednom razdoblju su:

- kontinuiran nadzor banaka u cilju efikasne zaštite deponenata i otklanjanja slabosti u poslovanju banaka;
- okončanje ciklusa rada preostalih privremenih i likvidacijskih uprava;
- poseban nadzor banaka s velikim iznosom štednje (štednih depozita građana) i banaka s natprosječnom brzinom ekspanzije;
- poseban nadzor segmenta poslovanja banaka s povezanim osobama;
- kontrola primjene novih standarda poslovanja banaka propisanih zakonskim i podzakonskim aktima;
- daljnja dogradnja podzakonske regulative iz domene ovlaštenja Agencije (devizni rizik, standardi kapitala i sl.), u skladu s Bazelskim načelima;
- daljnja edukacija i stručno osposobljavanje vlastitih kadrova
- intenziviranje aktivnosti na primjeni propisa za sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma i unaprjeđivanje suradnje s drugim nadzornim i kontrolnim institucijama;
- formiranju baze podataka o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka;

- unapređivanje i praktična primjena informacijskog sustava koji će omogućiti rano upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- ostvarivanje što djelotvornije suradnje s Udruženjem banaka;
- uspostavljanju suradnje sa supervizorskim institucijama zemalja iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH;
- organiziranje savjetovanja o primjeni i dogradnji podzakonske regulative koju donosi FBA itd.

Kao najbitniji dio sustava banke trebaju poduzeti aktivnosti na:

- daljnjem kapitalnom jačanju koje će biti primjereno rastu aktive i rizika;
- poboljšavanju kvalitete aktive;
- jačanju internih kontrola i uspostavi internih revizija uz osiguravanje njihove pune neovisnosti;
- usvajanju i primjeni novih načela poslovanja, politika i procedura u uvjetima sve oštrije tržišne konkurencije
- razmjeni informacija o lošim dužnicima, odnosno izvještavanju FBA o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka što će omogućiti formiranje posebne baze podataka;
- bržem razvoju kartičarskog poslovanja i elektronskog bankarstva;
- razvijanju procedura za kontrolu i unapređivanje informacijske tehnologije;
- pooštavanju i dosljednoj primjeni kriterija stručnosti i kompetentnosti za obavljanje upravljačkih i rukovodnih funkcija u bankama;
- kadrovskom jačanju i stručnom osposobljavanju za uspostavljanje kvalitetnijih odnosa s klijentima, posebno malim i srednjim poduzećima, što uključuje nove vidove usluga, uobičajenih u svijetu, odnosno snažnijeg razvoja operacija financijskog menadžmenta;
- efikasno uključivanju u globalnu borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma itd.

P R I L O Z I

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Zakonski okvir za rad Agencije za bankarstvo FBiH i banaka u FBiH
PRILOG 3.....	Bilans stanja banaka po shemi FBA
PRILOG 4.....	Štednja stanovništva u bankama F BiH
PRILOG 5.....	Izveštaj o kretanju aktive bilansa i vanbilansnih rizičnih stavki
PRILOG 6.....	Bilans prihoda i rashoda banaka
PRILOG 7.....	Izveštaj o stanju i adekvatnosti kapitala
PRILOG 8.....	Podaci o zaposlenim u bankama FBiH

OSNOVNI PODACI O BANKAMA U FBiH 31.12.2002.

Red.br oj	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	ABS BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trampina 12/VI	722-400, 722-401	ISMET KUMALIĆ
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	275-130	ANDRE VAN HOVE
3	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	663-500, 472-487	HAMID PRŠEŠ
4	CENTRAL PROFIT BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zelenih beretki 24	533-433; 533-688, 531-006,	FEHIM KAPIDŽIĆ
5	COMMERCEBANK, bankovna skupina NLB dd - SARAJEVO	Sarajevo	Džidžikovac 1.	204-119	FRANC VIŠENJAK
6	GOSPODARSKA BANKA dd - MOSTAR	Mostar	Ante Zuančića bb	036 / 318-424, 318-395	Privremeni upravnik - Senad Kazazić od 01.07.2002.
7	GOSPODARSKA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Ferhadija 11	667-688; 670-660, 444-605	MIO MIŠIĆ
8	HERCEGOVAČKA BANKA dd MOSTAR	Mostar	Kneza Domagoja bb.	036/320-555,324-346,	Privremeni upravnik - Toby Robinson od 06.04.2001.
9	HVB-BANKA BOSNA I HERCEGOVINA dd SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	250-900, fax 250-924	FRANZ FRIEDL
10	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	036/444-444, 444-445, 444-400	PETAR JURČIĆ
11	INVESTICIJSKA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Paromlinska bb	230-390; 277-900; 277-902	ASIM OMANIĆ
12	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032 / 201-804; 417-022	HALIM ČABARAVDIĆ
13	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3.	037/772-416, 771-654, 771-253	HASAN PORČIĆ
14	LJUBLJANSKA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Kaptol 4	205-263, 205-264, 205-265,	ČAMIL BAVČIĆ
15	LT KOMERCIJALNA BANKA dd - LIVNO	Livno	Gabrijela Jurkića bb	034/201-227, 201-414, 201-942,	IVICA BEKAVAC
16	MICRO ENTERPRISE BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Sime Milutinovića 4.	232-172; 232-173, 232-546	FRIEDER WOEHRMANN
17	POŠTANSKA BANKA BiH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Branilaca Sarajeva 20/XI	212-993, 210-007	MUFID LOJO
18	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	277-700, 277-707, 277-718	MEVSUDIN DREKOVIĆ
19	RAIFFEISEN BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Danijela Ozme 3	440-272; 442-964; 214-900;	EDIN MUFTIĆ
20	RAIFFEISEN BANK HBP dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Domagoja bb	036 / 316-020;316-651, 316-010,	DAVOR ŠIMIĆ
21	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Ferhadija 29	440-040, 440-062, 440-573	OZNUR OZENIS
22	TUZLANSKA BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/251-200, 251-576, 251-197,	M. ABDURAHMANOVIĆ
23	UNA BANKA dd - BIHAĆ	Bihać	Bosanska 25	037 / 322-400, 322-402	Privremeni upravnik - Esad Kozarčanin od 07.05.2001.
24	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	219-471, 219-472, 219-473	SULEJMAN HODŽIĆ
25	UNIVERSAL BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Branilaca Sarajeva 20/V	214-594,214-587,664-139,668-239	Dženamir ABAZA
26	UPI BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	200-301, 200-309, 664-135	MIRSAD LETIĆ
27	VAKUFKA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Ferhadija 4	470-945, 200-598, 471-178,	AMIR RIZVANOVIĆ
28	VOLKSBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	483-266, 483-264	REINHOLD KOLLAND
29	ZAGREBAČKA BANKA BH dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112,312-121,312-167,	BERISLAV KUTLE

**ZAKONSKI OKVIR ZA RAD AGENCIJE ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BIH I BANAKA U FEDERACIJI BIH**

1. Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine F BiH”, broj 9/96, 27/98, 20/00, 45/00 i 58/02),
2. Zakon o Centralnoj banci BiH (“Službene novine F BiH”, broj 1/97 i 29/02),
3. Zakon o bankama (“Službene novine F BiH”, broj 39/98,32/00, 48/01, 27/02, 41/02 i 58/02),
4. Zakon o osiguranju depozita u bankama BiH (“Službeni glasnik BiH”, broj 20/02),
5. Zakon o finansijskom poslovanju (“Službene novine F BiH”, broj 2/95, 13/00 i 29/00),
6. Zakon o unutrašnjem platnom prometu (“Službene novine F BiH”, broj 15/00-prečišćeni tekst, 54/01 i 40/99),
7. Zakon o deviznom poslovanju (“Službene novine F BiH”, broj 35/98),
8. Zakon o vrijednosnim papirima (“Službene novine F BiH”, broj 39/98 i 36/99),
9. Zakon o sprječavanju pranja novca (“Službene novine F BiH”, broj 8/00),
10. Zakon o mjenici (“Službene novine F BiH”, broj 32/00),
11. Zakon o čeku (“Službene novine F BiH”, broj 32/00),
12. Zakon o platnim transakcijama (“Službene novine F BiH”, broj 32/00),
13. Zakon o obligacionim odnosima (“Službene novine F BiH”, broj 2/95),
14. Zakon o privrednim društvima (“Službene novine F BiH”, broj 23/99, 45/00 i 2/02),
15. Zakon o stečaju i likvidaciji (“Službene novine F BiH”, broj 23/98),
16. Zakon o radu (“Službene novine F BiH”, broj 43/99 i 32/00),
17. Zakon o izvršnom postupku (“Službene novine F BiH”, broj 42/98),
18. Zakon o postupku upisa pravnih osoba u sudski registar (“Službene novine F BiH”, broj 4/00, 19/00, 49/00, 32/02 i 58/01),
19. Zakon o upravnom postupku (“Službene novine F BiH”, broj 2/98 i 48/99),
20. Zakon o prekršajima kojima se povređuju federalni propisi (“Službene novine F BiH”, broj 9/96 i 29/00),
21. Zakon o trezoru institucija BiH (“Službene novine F BiH”, broj 27/00),
22. Zakon o privatizaciji banaka (“Službene novine F BiH”, broj 12/98, 29/00 i 37/01),
23. Zakon o početnom bilansu preduzeća i banaka (“Službene novine F BiH”, broj 12/98 i 40/99),
24. Zakon o registru vrijednosnih papira (“Službene novine F BiH”, broj 39/98 i 36/99),
25. Zakon o komisiji za vrijednosne papire (“Službene novine F BiH”, broj 39/98 i 36/99),
26. Zakon o računovodstvu (“Službene novine F BiH”, broj 2/95, 14/97 i 12/98).

PODZAKONSKI AKTI KOJIMA SE REGULIŠE RAD BANAKA

1. Odluka o superviziji banaka i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
2. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
3. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
4. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03, ispr. 6/03),
5. Odluka o minimalnim standardima interne i eksterne revizije u bankama (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
6. Odluka o minimalnim standardima sustava interne kontrole u bankama (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
7. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
8. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
9. Odluka o minimalnim standardima za poslovanje s osobama povezanim sa bankom (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
10. Odluka o minimalnim standardima za dokumentiranje kreditnih aktivnosti banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
11. Odluka o izvještavanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
12. Odluka o minimumu obima oblika i sadržaja programa i izvještaja o ekonomsko-finansijskoj reviziji banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
13. Odluka o formi izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
14. Odluka o uvjetima kada se banka smatra nesolventnom (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
15. Odluka o minimalnim uslovima koje banka treba ispuniti za obavljanje unutrašnjeg platnog prometa (“Službene novine F BiH”, broj 46/01),
16. Odluka o postupku za utvrđivanje potraživanja i raspodjele aktive i pasive prilikom likvidacije banaka (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
17. Kriteriji za interno rangiranje banaka od strane Agencije za bankarstvo F BiH (“Službene novine F BiH”, broj 3/03, ispr. 6/03),
18. Odluka o minimumu uslova za izdavanje dozvole za obavljanje unutrašnjeg platnog prometa filijalama banaka sa sjedištem u Republici Srpskoj (“Službene novine F BiH”, broj 50/01),
19. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranju terorizma (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
20. Odluka o izjavi o imovinskom stanju (“Službene novine F BiH”, broj 3/03),
21. Odluka o obračunu kamata i naknada za neaktivne račune (“Službene novine F BiH”, broj ..),
22. Odluka o visini i uslovima dodjele kredita uposlenicima banke (“Službene novine F BiH”, broj..),
23. Uputstvo za licenciranje i druge saglasnosti Agencije za bankarstvo F BiH (“Službene novine F BiH”, broj 46/02).

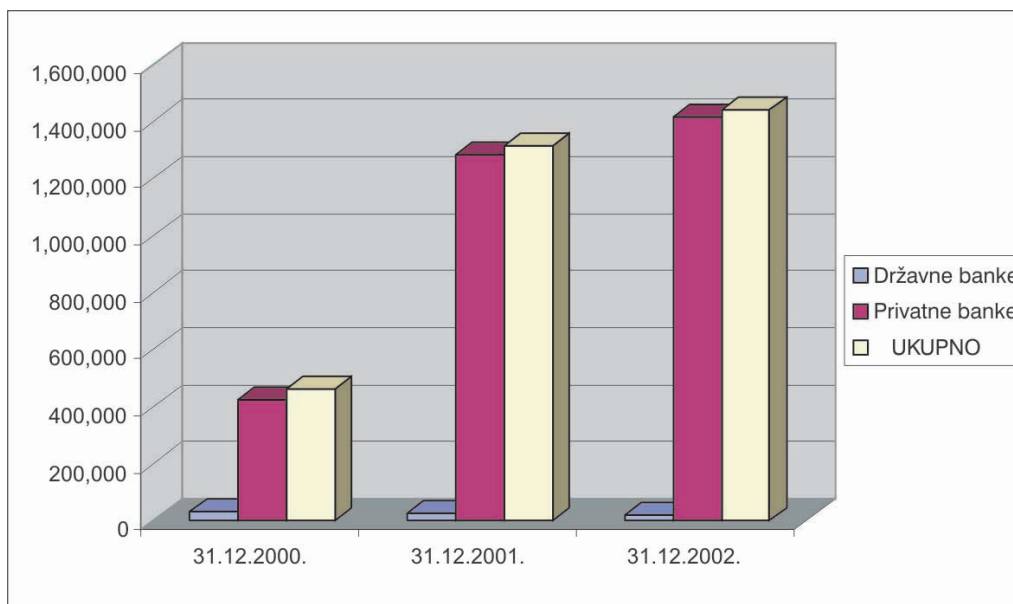
BILANCA STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA

AKTIVNA PODBILANCA

000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.
	AKTIVA			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	1,025,813	1,783,234	1,595,153
1a	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	369,061	1,039,914	587,969
1b	Kamatonosni računi depozita	656,752	743,320	1,007,184
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	3,912	47,192	50,459
3.	Plasmani drugim bankama	20,311	25,355	19,952
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	1,308,259	1,723,663	2,690,531
4a	Kreditni	1,128,546	1,526,180	2,525,356
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	0	0	0
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	179,713	197,483	165,175
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	440	4,244	22,691
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	272,979	263,547	284,233
7.	Ostale nekretnine	10,457	10,434	15,017
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	35,094	17,211	32,351
9.	Ostala aktiva	50,377	71,689	90,635
10.	MINUS:Rezerve za potencijalne gubitke	188,324	178,082	204,934
10a	Rezerve na stavke pozicije 4. Aktive	165,608	151,504	186,946
10b	Rezerve na pozicije Aktive osim pozicije 4.	22,716	26,578	17,988
11.	UKUPNA AKTIVA	2,539,318	3,768,487	4,596,088
	O B A V E Z E			
12.	Depoziti	1,763,000	2,900,613	3,528,209
12a	Kamatonosni depoziti	1,064,739	1,999,170	2,871,780
12b	Nekamatonosni depoziti	698,261	901,443	656,429
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	8,662	7,637	5,295
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	1,093	78	477
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	7,569	7,559	4,818
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	6,761	5,550	3,352
15.	Obveze prema vladi	350	1,225	8,068
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	188,448	253,269	313,010
16a	sa preostalim rokom dospelja do jedne godine	13,940	36,072	61,615
16b	sa preostalim rokom dospelja preko jedne godine	174,508	217,197	251,395
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	4,771	5,179	21,040
18.	Ostale obveze	72,051	90,523	89,337
19.	UKUPNE OBVEZE	2,044,044	3,263,996	3,967,590
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	14,336	5,698	14,759
21.	Obične dionice	491,075	452,788	524,002
22.	Emisiona ažia	0	5,565	4,766
22a	na trajne prioritetne dionice	0	0	0
22b	na obične dionice	0	5,565	4,766
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	41,320	72,483	66,200
24.	Kursne razlike	-840	0	0
25.	Ostali kapital	-50,616	-32,043	18,771
26.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	495,275	504,491	628,498
27.	UKUPNE OBVEZE I KAPITAL (19 +26)	2,539,318	3,768,487	4,596,088
	PASIVNA I NEUTRALNA PODBILANCA	1,187,175	859,296	102,934
	UKUPNA BILANČNA SUMA BANAKA	3,726,494	4,633,450	4,699,022

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA PO PERIODIMA			
	000 KM		
	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.
Državne banke	34,841	28,787	22,072
Privatne banke	427,166	1,285,803	1,417,847
UKUPNO	462,007	1,314,590	1,439,919

BILANCA USPJEHA								
000 KM								
ELEMENTI	OSTVARENO I - XII 2000.		OSTVARENO I - XII 2001.		OSTVARENO I - XII 2002.		INDEX 4 : 2	INDEX 6 : 4
	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	Iznos	učešće u ukupnom prihodu		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
PRIHODI								
Prihod od kamata	192,782	57%	199,487	56%	267,925	63%	132	134
Kamatni troškovi	52,117	15%	52,882	15%	77,902	18%	157	147
Neto kamatni prihodi	140,665	42%	146,605	41%	190,023	45%	124	130
Prihod od naknada za bank. usluge	197,074	58%	212,919	59%	231,572	55%	110	109
UKUPNI PRIHOD	337,739	100%	359,524	100%	421,595	100%	114	117
TROŠKOVI								
Rezerve za potencijalne gubitke	179,733	53%	162,322	45%	133,403	32%	126	82
Troškovi plaća i doprinosa	84,898	25%	97,426	27%	118,685	28%	123	122
Troškovi fiksne aktive i rečije	38,140	11%	50,760	14%	64,574	15%	125	127
Ostali troškovi	82,141	24%	78,290	22%	84,661	20%	76	108
UKUPNI TROŠKOVI	384,912	113%	388,798	108%	401,323	95%	110	103
NETO PRIHOD PRIJE POREZA	-47,172		-29,274		20,272			
Porez na prihod	2,924		3,524		2,824			
NETO PRIHOD	-50,096		-32,798		17,448			

BROJ ZAPOSLENIH RADNIKA PO BANKAMA

Red.br.	BANKA	31.12.2000.	31.12.2001.	31.12.2002.
1	ABS BANKA dd SARAJEVO	119	209	289
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo		29	46
3	BOR BANKA dd SARAJEVO	34	31	36
4	CENTRAL PROFIT BANKA dd SARAJEVO	319	389	481
5	COMMERCEBANK dd SARAJEVO	52	71	93
6	GOSPODARSKA BANKA dd SARAJEVO	99	105	125
7	GOSPODARSKA BANKA dd MOSTAR	30	29	46
8	RAIFFEISEN BANK HPB dd MOSTAR	82	147	194
9	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	168	203	248
10	HVB BANKA BiH dd SARAJEVO			44
11	INVESTICIJSKA BANKA FBiH SARAJEVO	69	67	71
12	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	205	210	201
13	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	24	36	40
14	LT KOMERCIJALNA BANKA dd LIVNO	64	60	61
15	LJUBLJANSKA BANKA dd SARAJEVO	82	91	90
16	MICRO ENTERPRISE BANK dd SARAJEVO	73	130	171
17	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	76	87	89
18	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	273	277	221
19	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	247	517	702
20	TURKISH ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	48	47	50
21	TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	349	374	374
22	UNA BANKA dd BIHA	136	98	80
23	UNION BANKA dd SARAJEVO	163	182	182
24	UNIVERSAL BANKA dd SARAJEVO	152	265	301
25	UPI BANKA dd SARAJEVO	79	123	145
26	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	65	68	148
27	VOLKSBANK BH dd SARAJEVO	48	80	122
28	ZAGREBAČKA BANKA BH dd MOSTAR	399	416	451
	OSTALE BANKE *	834	269	-
	UKUPNO	4,289	4,610	5,101

* Banke koje su imale statusnu promjenu (pripajanje/spajanje ili likvidacija)